Livsmedelsverket

Årsredovisningen 2024

Denna titel kan laddas ner från: Livsmedelsverkets publikationer (www.livsmedelsverket.se)

Citera gärna Livsmedelsverkets texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

© Livsmedelsverket, 2025.

Författare:
Livsmedelsverket

Rekommenderad citering:
Livsmedelsverket. 2025. Årsredovisning 2024. Uppsala.

Livsmedelsverket
Dag Hammarskjölds väg 56,
752 37 Uppsala
Tel. 018 17 55 00

Omslag: Johnér
Inlaga: Johnér, Staffan Claesson.

Generaldirektören har ordet

Sverige har i ett internationellt perspektiv säker mat. Utmaningarna ligger framför allt i att dagens livsmedelskonsumtion bidrar till ohälsa och en negativ miljö- och klimatpåverkan, att lönsamheten är låg i stora delar av livsmedelskedjan och att vi har ett stort arbete framför oss för att säkra en livsmedelsförsörjning i kris och krig.

Livsmedelsverket har under 2024 haft stort fokus på att bidra till en positiv utveckling av dessa utmaningar och det är med glädje och stolthet jag konstaterar att det går framåt.

En förtroendemätning bland företag i hela livsmedelskedjan visar att förtroendet för Livsmedelsverket är fortsatt högt och att företagen upplever att livsmedelskontrollen är till nytta för dem. Däremot är det fortsatt viktigt för oss att bli bättre på att underlätta för företagen och att öka vår förståelse för dem. Vi har därför under året kraftsamlat runt just detta – runt bättre bemötande, bättre service, bättre och tidigare dialoger och regelförenklingar där det är möjligt.

En nationell matvaneundersökning hos små barn som vi avslutat under året visar att det går åt rätt håll när det gäller barns matvanor men att det fortsatt är en bra bit kvar. Ohälsosamma matvanor är en av de största orsakerna till ohälsa och för tidig död i Sverige. Livsmedelsverket har under året presenterat förslag till nationella mål för en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion, arbetat med att uppdatera de svenska kostråden och verkat för att stärka de offentliga måltiderna, med fokus på skolmåltiderna.

Försörjningsberedskapen av mat och dricksvatten går framåt med stora kliv. Under året har vi bland annat utvecklat den privat-offentliga samverkan så att företagen ska vara bättre rustade att producera livsmedel och dricksvatten i kris och krig. Vi har övat med andra myndigheter och med näringslivet, gett stöd till kommunernas beredskapsarbete och lagt grunden för ett investeringsprogram. Med detta arbete och med flera kartläggningar och utredningar som grund går vi nu från ord till handling.

Livsmedelsverket ska bidra till att alla mår bra av maten, att livsmedelssystemets negativa klimat- och miljöpåverkan är låg, att livsmededelsföretagen blomstrar och att Sverige klarar försörjningen av mat och vatten i kris och krig. Vi har under året tagit kliv framåt i detta utmanande och viktiga uppdrag.

Annica Sohlström

Generaldirektör

Innehåll

1 Resultatredovisning ... 7
1.1 Livsmedelsverkets roll och uppdrag ... 7
1.2 Ekonomisk översikt ... 8
2 Säker och pålitlig mat ... 10
2.1 Mikrobiologiska faror och riskvärderingar ... 10
2.2 Kemiska faror och riskvärderingar ... 11
2.3 Intag av hälsoskadliga ämnen och näringsämnen i befolkningen ... 12
2.4 Förekomst av hälsoskadliga ämnen i maten ... 13
2.5 Förebygga, identifiera och bekämpa utbrott av livsmedelsburna smittor ... 14
2.5.1 Motverka spridning av antibiotikaresistenta bakterier ... 14
2.5.2 Samordning och stöd till myndigheter och laboratorier ... 15
2.6 Livsmedelskontrollen ... 16
2.6.1 Leda och samordna den nationella kontrollen ... 17
2.6.2 Livsmedelsverkets kontrollverksamhet ... 18
2.6.3 Revision av livsmedelskontrollen ... 22
2.7 Upptäcka och förhindra fusk i livsmedelskedjan ... 23
2.7.1 Livsmedelsverkets operativa arbete mot fusk ... 24
2.8 Införande av fasta avgifter på slakterier och vilthanteringsanläggningar ... 24
2.9 Skapa goda förutsättningar för företag ... 25
2.9.1 Stärka och påskynda förenklingsarbetet för att nå målen i livsmedelsstrategin ... 26
3 Hållbar livsmedelskonsumtion ... 32
3.1 Innehåll av näringsämnen i livsmedel och livsmedelskonsumtion ... 32
3.1.1 Vad maten innehåller ... 32
3.1.2 Hur livsmedelskonsumtionen ser ut ... 33
3.2 Förbättra förutsättningarna för att äta hållbart ... 33
3.2.1 Stärka offentliga aktörers arbete för hållbar livsmedelskonsumtion ... 33
3.2.2 Mål och samarbeten för en bättre folkhälsa ... 35
3.2.3 Åtgärder för att nå generationsmålet samt miljökvalitetsmålen ... 36
3.2.4 Åtgärder för minskat matsvinn ... 37
4 Civilt försvar ... 40
4.1 Sektorsansvarig myndighet ... 40
4.2 Beredskapsmyndighet ... 41
4.2.1 Livsmedelsverkets interna beredskapsarbete ... 41
4.2.2 Medlemskap i Nato ... 42
4.2.3 Livsmedelsförsörjning ... 43
4.2.4 Beredskap inom de offentliga måltiderna ... 44
4.2.5 Beredskap mot och förekomst av radionuklider i livsmedel ... 44

4.2.6 Dricksvattenförsörjning ... 44
4.2.7 Nödåtgärder för dricksvatten ... 46
4.2.8 Laborativ verksamhet kopplat till försörjningsberedskap ... 46
5 Utveckling av verksamheten och arbete för högt förtroende ... 49
5.1 Innovation och förändringsförmåga ... 49
5.2 Arbete med att stärka förtroendet för Livsmedelsverket ... 49
5.3 Utveckling av Livsmedelsverkets informationssäkerhet ... 51
5.4 Hållbar verksamhet ... 51
5.4.1 Miljömässig hållbarhet ... 52
5.4.2 Personalomsättning ... 52
5.4.3 Säkerställande av kompetens på myndigheten ... 53
5.4.4 Sjukfrånvaro ... 53
5.4.5 Inkludering och jämställdhetsintegrering ... 54
5.4.6 Intern styrning och kontroll ... 54
5.5 Avgiftsområden ... 56
5.6 Tilläggsupplysningar till resultatredovisningen ... 57
5.6.1 Intäkts- och kostnadsredovisning ... 57
5.6.2 Tidredovisning ... 57
5.6.3 Overheadkostnader ... 57
6 Finansiell redovisning ... 59
6.1 Sammanställning över väsentliga uppgifter ... 59
6.2 Resultaträkning ... 60
6.3 Balansräkning ... 61
6.4 Anslagsredovisning ... 63
6.4.1 Finansiella villkor för anslag enligt regleringsbrevet för 2024 ... 63
6.4.2 Villkor för anslag ... 64
6.5 Tilläggsupplysningar ... 69
6.5.1 Allmänt ... 69
6.5.2 Tillämpade redovisningsprinciper ... 69
6.5.3 Värderingsprinciper ... 69
6.5.4 Redovisningsprinciper – anslag 1:26 ap.1 Slakterikontroll ... 70
6.6 Ersättningar och andra förmåner ... 71
6.7 Noter ... 72
7 Fastställande av årsredovisning 2024 ... 83

1 Resultatredovisning

1.1 Livsmedelsverkets roll och uppdrag

Livsmedelsverkets uppdrag är en viktig del i strävan mot ett hållbart livsmedelssystem. Myndigheten bidrar till att alla mår bra av maten, att livsmedelssystemets klimat- och miljöpåverkan är låg, att livsmedelsföretagen är lönsamma och konkurrenskraftiga samt att Sverige klarar försörjningen av mat och vatten i kris och krig.

Ingen ska bli sjuk av farliga ämnen eller smittor i mat och dricksvatten. Konsumenterna ska få korrekt information och kunna lita på att innehållsförteckningen stämmer, att märkningen inte lovar mer än den kan hålla och att det inte förekommer fusk i livsmedelsproduktionen. Alla som bor i Sverige ska kunna äta på ett sätt som motverkar sjukdom och främjar jämlik hälsa.

Företag i livsmedelskedjan ska få den service och den information som de behöver och livsmedelskontrollen ska fokusera på de största riskerna och vara likvärdig. Livsmedelsverket arbetar för en trygg livsmedels- och dricksvattenförsörjning, vilket innebär att alla ska ha tillräckligt med vatten att dricka och mat att äta även vid kris och krig.

Livsmedelsverkets verktyg är kunskap, råd, regler och kontroll. Målgrupperna är konsumenter, livsmedelsföretag, kontrollmyndigheter och aktörer inom folkhälsoområdet. Myndigheten arbetar för att hela verksamheten ska bidra till målet i livsmedelsstrategin om en konkurrenskraftig livsmedelskedja, där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås.

Livsmedelsverket lyder under Landsbygds- och infrastrukturdepartementet och årsredovisningen baseras på förordning (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket.

1.2 Ekonomisk översikt

Livsmedelsverkets totala kostnader 2024 uppgick till 842 594 tkr.
Samtliga kostnader har fördelats på verksamhetsområdena enligt nedan.

Tabell 1: Livsmedelsverkets kostnader och intäkter 2022–2024 (tkr)

2024

Verksamhetsområde	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Säkra livsmedel	391 730	189 500	630 268		23 141
Redlig livsmedelshantering	3 960	717	4 677	5	
Hållbar livsmedelskonsumtion	29 135	8 676	38 374		2 000
Civilt försvar	154 419	13 877	169 275		43 966
Summa	**579 244**	**212 770**	**842 594**	**5**	**69 107**

2023

Verksamhetsområde	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Säkra livsmedel	212 369	305 175	552 110		79 331
Redlig livsmedelshantering	7 336	744	8 080	1	
Hållbar livsmedelskonsumtion	50 743	14 935	65 206		
Civilt försvar	102 810	26 445	129 393		
Summa	**373 258**	**347 298**	**754 789**	**1**	**79 331**

2022

Verksamhetsområde	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Säkra livsmedel	222 145	279 607	528 806		76 327
Redlig livsmedelshantering	7 582	48	7 630	5	
Hållbar livsmedelskonsumtion	55 067	12 279	65 538		
Civilt försvar	72 942	22 080	95 022		
Summa	**357 736**	**314 014**	**696 996**	**5**	**76 327**

2 Säker och pålitlig mat

Livsmedelsverket bedömer att Sverige i ett internationellt perspektiv fortsatt har både säker mat och säkert dricksvatten. De allra flesta företag vill göra rätt och producerar säker mat. Sverige har ett omfattande kontrollsystem och flera positiva indikatorer på hög livsmedelssäkerhet, så som gynnsamt antibiotikaresistensläge och överlag goda resultat från genomförda analyser av innehåll av oönskade ämnen i livsmedel. Livsmedelsverket arbetar aktivt med kontroller och riskvärderingar och har under 2024 publicerat flera riskvärderingsrapporter.

För att säkerställa att konsumenterna har tillgång till säkra och pålitliga livsmedel behöver företagen se till att deras produkter är säkra och att märkningen är korrekt. Livsmedelsverket arbetar för att underlätta för företagen, bland annat genom att bjuda in branschorganisationer och företag till dialog inför att nya regelverk tas fram. Myndigheten arbetar också aktivt med att vägleda och informera på webbplatsen och har under året gjort alla webbutbildningar kostnadsfria för att höja kompetensen hos både företag och kontrollmyndigheter. En undersökning genomförd under 2024 visar att 74 procent av livsmedelsföretagen har högt förtroende för Livsmedelsverket. Samtidigt finns fortsatt utrymme för förbättringar när det kommer till Livsmedelsverkets förståelse för företagen och dess utmaningar samt med att underlätta för dem.

En riskbaserad och likvärdig offentlig kontroll är viktig för att mat och dricksvatten ska vara säkra. Det finns fortfarande stora olikheter mellan kontrollmyndigheterna vad gäller exempelvis kontrollfrekvens, bedömning av avvikelser och huruvida kontrollen är riskbaserad. En ny riskklassningsmodell har införts i början av året och detta förväntas leda till att kontrollen inom de närmaste åren blir mer riskbaserad och likriktad. Modellen innebär bland annat att företag med god regelefterlevnad får reducerad kontrollfrekvens.

En växande utmaning är livsmedelsfusk och dess koppling till organiserad brottslighet. Livsmedelskriminalitet snedvrider konkurrensen eftersom fuskande företag och aktörer bryter mot lagar och regler för att få fördelar gentemot konkurrerande livsmedelsföretag. En aktiv kontroll i livsmedelskedjan för att bekämpa denna typ av kriminalitet skyddar företag och konsumenter från att bli lurade. Under 2024 har flera aktiviteter genomförts för att utbilda och leda livsmedelsinspektörer, med fokus på att öka kunskapen om livsmedelsfusk. Livsmedelsverket har bland annat infört livsmedelsfusk i den nationella kontrollplanen och förtydligat detta i mål och prioriteringar för livsmedelskontrollen.

2.1 Mikrobiologiska faror och riskvärderingar

Under 2024 har sex riskvärderingsrapporter färdigställts inom ämnesområdet mikrobiologi, varav de flesta haft som syfte att vara ett stöd i Livsmedelsverkets arbete med att ta fram råd till konsumenter. Tre av riskvärderingarna anknyter till Livsmedelsverkets arbete med civil beredskap: mikrobiologiska risker vid elavbrott, riskvärdering om vatten på dunk samt mikrobiologiska risker vid hemfermentering av vegetabilier. Detta har gjort att Livsmedelsverket har kunnat ge vetenskapligt belagda råd kopplade till konsumenters hemberedskap inför kris och krig. Riskvärderingarna publiceras så att konsumenter och företag kan ta del av den kunskap som sammanställts.

2.2 Kemiska faror och riskvärderingar

Livsmedelsverket har gjort något färre riskvärderingar inom EU-samarbeten 2024 jämfört med 2023. Detta beror främst på att en ny sammansättning av experter i Efsas expertpaneler tillträdde vid halvårsskiftet, och från Livsmedelsverket ingår färre experter än tidigare. Expertpanelerna ansvarar för att ta fram riskvärderingar inom olika sakområden.

Livsmedelsverket bistår Kemikalieinspektionen i arbetet med den riskbedömning av bekämpningsmedel som föregår ett eventuellt godkännande av produkten. Under 2024 har färre riskbedömningar av bekämpningsmedel genomförts eftersom Kemikalieinspektionen bett om stöd i färre ärenden.

Antalet underlag vid larm i EU och andra riskvärderingar av kemiska ämnen är relativt konstant över åren. Underlagen bidrar till lagstiftning och gränsvärden inom EU samt till konsumentråd och vägledning till kommuner och företag. I förlängningen medför det säkrare livsmedel för konsumenter.

Tabell 2: Riskvärderingar av kemiska ämnen under åren 2022–2024 och vad de har använts till

Riskvärderingar	Antal 2024	Antal 2023	Antal 2022	Slutsats och vad de har använts till
Överskridanden av gränsvärden för kemiska ämnen i livsmedel	39	32	19	Alla livsmedel med halter över gränsvärdet stoppas. Flera har resulterat i larm inom EU.
Underlag vid larm i EU om risker med kemiska ämnen i livsmedel	6	10	10	Flera underlag har bidragit till att livsmedel har stoppats.
Andra riskvärderingar av kemiska ämnen på uppdrag av avdelningarna för Råd och reglering och Livsmedelskontroll	11	3	5	Underlagen har bidragit till bland annat riktvärden, konsumentråd och vägledning till kommuner och företag.
Riskvärderingar inom EU-samarbeten	8	18	8	Underlagen bidrar till lagstiftning och gränsvärden inom EU samt andra hanteringsåtgärder.
Riskbedömning i samband med produktgodkännanden för bekämpningsmedel	64	79	97	Underlagen har bidragit till att bekämpningsmedel inte medför oacceptabla risker för hälsa och miljö i Sverige.
Totalt antal riskvärderingar	**128**	**142**	**139**	

2.3 Intag av hälsoskadliga ämnen och näringsämnen i befolkningen

Livsmedelsverkets matkorgsundersökningar ger en uppskattning av hur mycket näringsämnen och hälsoskadliga ämnen som befolkningen i Sverige i medeltal får i sig från maten. Resultaten är viktiga för prioritering av åtgärder som syftar till att minska exponeringen för hälsoskadliga ämnen från maten, till exempel utveckling av lagstiftningen, livsmedelskontroll samt framtagande av kostråd.

Den senaste matkorgsundersökningen, som genomfördes 2022 och publicerades under 2024, visar att befolkningen i medeltal får i sig tillräckligt med näringsämnen och att intaget av de flesta hälsoskadliga ämnena ligger på en säker nivå.

Medelintaget av dioxiner, per- och polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS), bly och salt, men inte kadmium, har minskat (Figur 1). De nedåtgående trenderna visar att de åtgärder som vidtagits i form av bland annat kostråd och gränsvärden har fått önskad effekt. Till skillnad från tidigare ligger nu intaget av PFAS från mat (dricksvatten ej inkluderat) på en nivå som bedöms som säker. När det gäller salt tyder trenden på att livsmedelsbranschens och Livsmedelsverkets arbete för att minska saltmängden i till exempel charkprodukter och bröd har gett resultat. Intaget av dioxiner, salt och akrylamid behöver minska ytterligare för att komma ner till säkra nivåer för hälsan. För kadmium och oorganisk arsenik ligger medelintaget på en säker nivå, men marginalen till det högsta intag som anses säkert är liten.

Utöver analyser av innehåll i livsmedel övervakas vissa ämnen även i kroppen för att ge en totalbild av intaget och risken för negativa hälsoeffekter. Analyser av blod från barn som deltog i matvaneundersökningen Riksmaten småbarn, som publicerades under hösten 2024, visar till exempel att risken för brist på D-vitamin bland svenska barn är mycket låg trots att det beräknade intaget av D-vitamin i Riksmaten småbarn verkar vara otillräckligt.

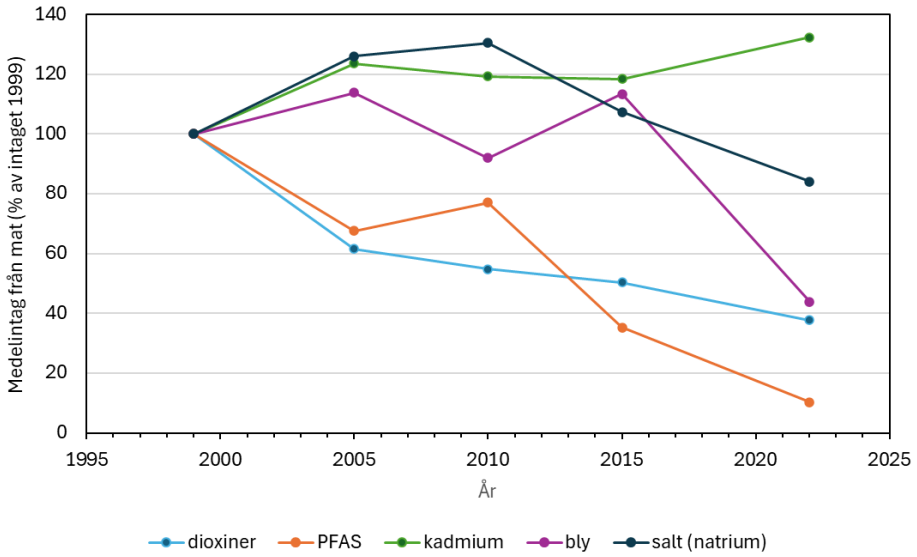

Figur 1: Den svenska befolkningens beräknade medelintag av dioxiner, PFAS (summa av 12 ämnen), kadmium, bly och salt (mätt som natrium) från livsmedel baserat på matkorgsundersökningar genomförda 1999, 2005, 2010, 2015 och 2022.

2.4 Förekomst av hälsoskadliga ämnen i maten

Livsmedelsverket ansvarar för ett antal nationella provtagningsprogram för livsmedel. Några av dem är reglerade i EU-lagstiftningen, medan andra är fastställda på nationell nivå. Programmen fokuserar på de livsmedel där riskerna bedöms vara störst.

Tabell 3: Resultat av provtagning och analys inom ramen för nationella provtagningsprogram

	2024	2023	2022
Rester av bekämpningsmedel i vegetabilier			
Antal prover	422	221	270
Antal överskridanden	7	6	13
Läkemedelsrester och ämnen med farmakologisk verkan i animalier			
Antal prover	3 576	3 980	4 788
Antal överskridanden	1	2	7
Salmonella			
Antal prover	29 673	30 699	30 685
Antal överskridanden	13	21	12
Kontaminanter			
Antal prover	546	557	70*
Antal överskridanden	9**	8	0
Kontroll av musslor och mikroalger			
Antal prover	1 307	1 495	1 555
Antal överskridanden	40	16	77
Totalt antal prover	35 524	36 952	37 368
Totalt antal överskridanden	70	53	109
Total andel överskridanden (procent)	**0,20**	**0,14**	**0,29**

*Till och med år 2022 ingick endast dioxiner och PCB i programmet.
** Vid tid för årsredovisningens publicering hade inte alla prover analyserats.

Rester av bekämpningsmedel kan finnas i alla vegetabiliska livsmedel som behandlats med bekämpningsmedel under odling, lagring eller transport och under 2024 låg andelen överskridanden på 1,7 procent. Andelen överskridanden under 2022 (4,8 procent) och 2023 (2,7 procent) var högre. Det är svårt att dra några slutsatser om trender i antalet överskridanden då antalet prover under åren 2022–2024 varit avsevärt lägre jämfört med tidigare år.

Livsmedelsverket kontrollerar om djur och animaliska livsmedel innehåller rester av veterinärmedicinska läkemedel och andra ämnen med farmakologisk verkan. Syftet är att kontrollera att godkända läkemedel används på rätt sätt och att otillåtna preparat inte används. Under 2024 gjordes inga fynd av läkemedelsrester eller ämnen med farmakologisk verkan som föranledde uppföljande åtgärder. Ett fåtal fynd brukar göras varje år, och vissa av dessa kan ha naturliga orsaker.

Varje år tar Livsmedelsverket ut ett antal prover på slakterier och styckningsanläggningar för nöt, svin och fjäderfä för att kontrollera förekomsten av salmonella. Under 2024 gjordes 13 fynd, vilket är i nivå med föregående år.

Det nya provtagningsprogrammet för kontaminanter från 2023 i vegetabilier och animaliska livsmedel har under 2024 ännu inte nått den omfattning som krävs enligt EU:s rekommendationer räknat i antal vegetabilieprover. Nio överskridanden av gränsvärden hanterades varav sju gällde PFAS i kräftor från Vättern. EU:s gränsvärde för PFAS i kräftor är oproportionerligt skyddande, beaktat hur sällan konsumenter äter kräftor från Vättern. Därför pågår arbete med att skydda Vätterns kräftfiske eftersom det har stor ekonomisk betydelse i regionen. Länsstyrelsernas lokala kostråd för fisk från Vättern omfattar nu även kräftor.

Musslor och ostron övervakas året runt för marina biotoxiner samt bakterien E. coli. Under 2024 överskred halterna av algtoxinet Diarrhetic Shellfish Toxin gränsvärdet i 5 procent av proverna, jämfört med 0,9 procent 2023. Det finns inga trender att utläsa av en sådan ökning då det är stor variation på toxinhalter mellan år. Det i Sverige relativt ovanliga toxinet Azaspiracider påträffades i ostron, men överskred inte gränsvärdet. Antalet prover med höga halter av E. coli i musslor och ostron har legat runt normala nivåer under 2024. Sedan år 2020, då det uppmättes extremt många höga halter av E. coli, har halterna minskat successivt och är nu tillbaka på det normala. Inga planktonprover visade toxinet nodularin från cyanobakterien Nodularia spumigena, men det påträffades i ostron, vilket troligtvis var ackumulerat i ostronen från de relativt höga halterna som påvisades 2023. För cyanobakterier och dess toxiner finns inga gränsvärden i nationell lagstiftning eller EU-lagstiftning.

2.5 Förebygga, identifiera och bekämpa utbrott av livsmedelsburna smittor

Under 2024 utredde Livsmedelsverket i samverkan med andra myndigheter tre nationella livsmedelsburna utbrott med olika varianter av salmonella, vilket ledde till att smittkällorna kunde identifieras. De misstänka smittkällorna i dessa utbrott var

- ägg från ett land utanför EU
- rucola från ett land inom EU
- groddar producerade i Sverige men med fröer från ett annat EU-land.

I och med att smittkällan identifierades var det lättare att bekämpa de pågående utbrotten och förhindra andra utbrott med samma typ av smittkälla. Utbrottet med salmonella från rucola var en del av ett internationellt utbrott med fall i flera länder. Spårningen av rucola bakåt till leverantörer från ursprungslandet underlättade för myndigheter där att utreda och hitta smittkällan.

2.5.1 Motverka spridning av antibiotikaresistenta bakterier

Regeringens strategi mot antibiotikaresistens syftar till att bevara möjligheten till effektiv behandling av bakteriella infektioner hos människor och djur och Livsmedelsverket arbetar aktivt inom de flesta av strategins sju målområden. I Livsmedelverkets uppdrag att arbeta för säkra livsmedel ingår att motverka spridning av antibiotikaresistenta bakterier genom mat och vatten. Försäljningen av antibiotika till svenska produktionsdjur är låg och resistensläget i svenska besättningar är gott.

Användningen av veterinärmedicinska läkemedel övervakas genom kontrollprogrammet för restsubstanser, där det låga antalet fynd tyder på att läkemedel används varsamt och korrekt av svenska primärproducenter (se avsnitt 2.4). Mat och dricksvatten bedöms inte vara en

viktig källa till antibiotikaresistens i Sverige. Däremot påverkar konsumtionsmönster antibiotikaanvändningen totalt. Därför behövs aktiviteter som rör ansvarsfull användning av antibiotika och som motverkar antibiotikaresistens.

Livsmedelsverket har en aktiv roll i det nationella och internationella arbetet mot antibiotikaresistens. Genom att delta i det internationella arbetet kan Livsmedelsverket påverka resultatet av förhandlingar och på så sätt bidra till att minska antibiotikaanvändningen och förbättra resistensläget globalt. Eftersom livsmedel anknyter till alla tre ingående sektorerna djur, människa och miljö är Livsmedelsverkets engagemang viktigt för att det svenska arbetet ska kunna bedrivas ur ett One Health-perspektiv, det vill säga samspelet mellan djurhälsa, humanhälsa och ekosystemhälsa, i linje med Europeiska unionens rådsrekommendationer.

Folkhälsomyndigheten och Statens jordbruksverk leder en samverkansfunktion med 25 myndigheter och organisationer. Livsmedelsverket deltar i en mindre grupp som bereder ärenden. Antibiotikaforum, riktat till en bred målgrupp inklusive civilsamhället, är ett centralt inslag. Under Antibiotikaforum sker samordnad kommunikation till svenska konsumenter, och myndigheterna sprider information via webbplatsen Skydda antibiotikan. 2024 har Livsmedelsverket, tillsammans med andra myndigheter, tagit fram information om läkemedelsanvändning för djur, med målet att skydda antibiotikans effektivitet och stärka folkhälsan.

Sveriges politik för global utveckling

Livsmedelsverket fortsatte under 2024 att delta och bidra i det Sida-finansierade utvecklingsprogrammet ”Friska djur, säker mat”. Syftet är att stärka förmågan till ansvarsfull antibiotikaanvändning för hållbar livsmedelsproduktion i Östafrika. Under en vecka i maj 2024 fick deltagarna i projektet komma till Sverige för bland annat studiebesök på slakterier och gårdar, föreläsningar och projektpresentationer.

De resultat som förväntas från deltagarna utgår från att deras organisationer genomför förändringsprojekt som bidrar till att åtgärda orsakerna till kärnproblemen och öka förutsättningarna för friska djur och säker mat.

2.5.2 Samordning och stöd till myndigheter och laboratorier

Livsmedelsverket är EU:s referenslaboratorium (EURL) för livsmedelsburna virus. För att stödja harmonisering av metoder i offentlig kontroll samt samordna och ge expertstöd till nätverket av 32 nationella referenslaboratorier (NRL), huvudsakligen i EU:s medlemsstater, genomförs bland annat kompetensprövningar, metodutveckling och expertstöd till relevanta arbetsgrupper, såsom Internationella standardiseringsorganisationen (ISO).

Arbetet har lett till att nätverket av NRL har förbättrat sin förmåga att analysera de virus som har stor risk att spridas via livsmedel, främst norovirus (vinterkräksjuka) och hepatit A-virus. EU-kommissionen har startat ett arbete för att införa gränsvärden för norovirus i ostron.

Spridningen av hepatit E-virus i Europa har ökat markant under de senaste tio åren, främst genom konsumtion av fläskprodukter. För att minska spridningen stödjer EURL för livsmedelsburna virus och dess nätverk av nationella referenslaboratorier, utvecklingen av en ISO-standard för detektion av hepatit E-virus i livsmedel.

Livsmedelsverket är nationellt referenslaboratorium

Livsmedelsverket är NRL för 22 områden inom kemisk och mikrobiologisk livsmedelsanalys. Det innebär att myndigheten samordnar och stödjer myndigheter och laboratorier genom till exempel vägledning och metodutveckling för att harmonisera och säkerställa kvaliteten på analyser i offentlig kontroll både inom Sverige och EU. Livsmedelsverket upprätthåller cirka 200 ackrediterade analysmetoder och har inom NRL-verksamheten arbetat med att förbättra metoder så de tar hänsyn till nya gränsvärden och följer aktuell lagstiftning.

Ändringar i EU-lagstiftningen ställer krav på lägre detektionsnivåer. Samtidigt inkluderas kontinuerligt nya ämnen, bland annat inom analys av läkemedelsrester, organiska miljöföroreningar, växttoxiner och genetiskt modifierade organismer. De skärpta kraven är mycket resurskrävande, vilket har gjort att Livsmedelsverket inte kunnat uppfylla flera av EU-lagstiftningens krav och riskerar kritik från EU-kommissionen. Det finns även en risk att eventuella nya gränsvärden inte anpassas till svenska förhållanden när Sverige inte bidrar med data om halter. Detta kan leda till problem för svenska livsmedelsproducenter att marknadsföra produkter på EU-marknaden.

Livsmedelsverket anordnar mikrobiologiska kompetensprövningar

För att säkerställa att analyssvar är korrekta är det viktigt att laboratorier kan testa och bevisa sin kompetens. Vanligen görs detta genom att laboratorierna deltar i kompetensprövningar, där ett större antal laboratorier samtidigt analyserar identiska prover med okänt innehåll. Drygt en fjärdedel av de laboratorier som deltar i Livsmedelverkets kompetensprövningar är svenska laboratorier och ingår i uppdragsverksamheten. Resten av deltagarna är utländska laboratorier och räknas som tjänsteexport.

Tabell 4: Antal deltagande laboratorier i mikrobiologiska kompetensprövningar

	2024	2023	2022
Laboratorier inom EU och Efta	552	563	561
Laboratorier utanför EU och Efta	68	75	69
Totalt antal laboratorier	**620**	**638**	**630**

Antalet deltagare i Livsmedelsverkets kompetensprövningar var 2024 som förväntat lägre än tidigare år, vilket beror på en kombination av nedläggningar och mer ansträngda ekonomiska förhållanden för laboratorierna. Samtidigt har laboratoriernas kvalitetsfokus ökat, vilket syns genom deras intresse för Livsmedelsverkets nationella nätverk för mikrobiologiska laboratorier. Nätverket utgör en viktig kanal för det långsiktiga beredskapsarbetet, framför allt för kontakten med dricksvattenlaboratorier, där nätverket under 2025 kommer utökas till att även inkludera kemiska analyser.

2.6 Livsmedelskontrollen

Livsmedelsverkets arbete med livsmedelskontroll fokuserar på att stärka kontrollmyndigheternas kompetens, främja ett enhetligt och riskbaserat arbetssätt samt skapa förutsättningar för en likvärdig kontroll. Målet är att säkerställa att konsumenter kan lita på att livsmedlen är säkra, att information om innehållet är korrekt och lättillgänglig samt att främja långsiktigt hållbart företagande.

Livsmedelsverkets samlade bedömning är att insatserna delvis har uppnått målet om en riskbaserad, effektiv och likvärdig livsmedelskontroll. Utvärderingar visar framsteg, såsom en mer riskbaserad kontroll och förbättrad samordning mellan myndigheter. Samtidigt kvarstår utmaningar för att uppnå en mer enhetlig livsmedelskontroll i hela landet, särskilt avseende genomförandet av kontroller, fastställandet av avgifter och hanteringen av identifierade brister.

2.6.1 Leda och samordna den nationella kontrollen

Grunden för Livsmedelsverkets arbete med att leda och samordna kontrollen är den fleråriga nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan. Den innehåller övergripande och operativa mål för att leda och likrikta livsmedelskontrollen i Sverige.

Under 2024 har Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen sjösatt en ny gemensam arbetsprocess för att ta fram mål för den kontroll som utförs under 2026–2029. Samarbetet förväntas skapa samsyn och leda till ökad likvärdighet på central nivå mellan myndigheterna, vilket kommer bidra till att underlätta för företag och kontrollmyndigheter.

Under 2024 har den nya riskklassningsmodellen som Livsmedelsverket utvecklat införts hos kontrollmyndigheterna i Sverige. Företag som uppvisar en god efterlevnad av lagstiftningen får reducerad kontrollfrekvens, liksom företag som är certifierade enligt en av Livsmedelsverket godkänd standard. Modellen har potential att stödja en riskbaserad och likvärdig kontroll och kommer att utvärderas under 2026.

Parallellt med den nya riskklassningsmodellen infördes en förändrad myndighetsrapportering. Denna kommer, tillsammans med en ny uppföljningsmodell, att ge Livsmedelsverket bättre förmåga att följa upp och analysera om livsmedelskontrollen i Sverige är riskbaserad, verkningsfull och rättssäker. Uppföljningsmodellen bygger på ett antal indikatorer och börjar tillämpas stegvis med start 2025.

Livsmedelsverket har under året tagit initiativ till en rad konkreta åtgärder för en mer likvärdig och riskbaserad offentlig livsmedelskontroll som en del i att bidra till det strategiska målet Konsument och marknad i livsmedelsstrategin. Bland annat har avgiften för Livsmedelsverkets digitala utbildningar tagits bort för kontrollmyndigheter och företag, vilket gett positiv respons från båda målgrupperna. Under 2025 kommer myndigheten att ta fram vägledning kring avvikelsehantering och fortsätta att utveckla kontrollprocessen.

Underlag och stöd till kontrollmyndigheterna i samband med larm

Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) är EU:s nätverk för larm om livsmedel, foder, djur och material i kontakt med livsmedel som kan innebära en risk för människors hälsa. Livsmedelsverket har ett samordnande ansvar för de RASFF-meddelanden som rör Sverige och ser till att de överlämnas till lokala kontrollmyndigheter, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelser, Jordbruksverket eller Kemikalieinspektionen. De kan då snabbt säkerställa att företag vidtar relevanta åtgärder så att berörda produkter inte längre används, konsumeras eller säljs.

Under 2024 utgjorde frukt och grönt högst andel av de RASFF-meddelanden som Sverige hanterade. Anledningen var att de innehöll höga halter pesticider eller patogena mikroorganismer. Odeklarerade allergener i färdiga maträtter och snacks utgjorde också en stor andel av dessa varningsmeddelanden. För första gången sedan 2014 är inte kosttillskott den

kategori som utgjort störst andel RASFF-meddelanden. Detta till skillnad från EU som helhet, där det totala antalet meddelanden om osäkra kosttillskott under de senaste tre åren har ökat. Det går inte säkert att veta varför Sverige skiljer sig åt från EU i stort, men en trolig orsak är att Livsmedelsverket under 2024 valt att prioritera andra insatser än informationshämtning om onlineförsäljning för att motverka försäljning av osäkra kosttillskott.

2.6.2 Livsmedelsverkets kontrollverksamhet

Livsmedelsverket utför kontroll på drygt 1 500 livsmedelsanläggningar, inklusive slakterier och vilthanteringsanläggningar. Myndigheten ansvarar också för gränskontrollen av främst animaliska livsmedel som importeras från länder utanför EU samt kontroll av export till tredje land. Syftet är att kontrollera om livsmedelslagstiftningen följs och om djur som slaktas är friska och behandlas väl. Kontrollen ska bidra till att konsumenterna får säkra livsmedel och inte blir lurade.

Kontroll vid slakt

Livsmedelsverkets officiella veterinärer och officiella assistenter utför kontroll på slakterier och vilthanteringsanläggningar, enligt kraven i förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll. Kontrollen består av besiktning av levande djur före slakt, köttbesiktning efter slakt och så kallade särskilda kontroller vid slakt.

Före slakt kontrolleras bland annat att djuren är livsmedelsdugliga, det vill säga friska, rena och i djurskyddsmässigt acceptabelt skick. Efter slakt besiktigas slaktkroppar och biprodukter för att undersöka om köttet är lämpligt att använda som livsmedel och om kraven för djurhälsa och djurskydd är uppfyllda. Djurskyddskontroll vid besiktning före och efter slakt har fokus på fynd som kan tyda på djurskyddsbrister på gård eller under transport.

Därutöver kontrollerar officiella veterinärer även att slakteriföretagare följer bestämmelserna om djurskydd under den tid då djuren är på slakteriet. Till exempel kontrolleras att djuren bedövas och avlivas enligt kraven i djurskyddslagstiftningen.

Tabell 5: Kontroll vid slakt

	2024	2023	2022
Aktiva slakterier och vilthanteringsanläggningar	186	186	191
Utförda kontrolltimmar i samband med slakt	182 178	175 815	174 713
Antal kontrollerade slaktkroppar (tusental)			
- tamboskap	3 209	3 224	3 316
- fjäderfä	115 025	113 296	116 820
- renar	44	56	42
- vilt	72	91	107
Kostnader, löpande pris (öre/kg besiktigat kött)*	37,02	34,73	32,81
Kostnader (tkr)**	260 909	223 278	197 528

Källa: Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets slaktstatistik.
* Räntekostnader som uppstått av obetalda kundfordringar, kundförluster och kostnader för utbildning av officiella assistenter är exkluderade.
** Räntekostnader för obetalda kundfordringar och kundförluster ingår med 26,2 mkr (25 mkr 2023, 5,4 mkr 2022). 2024 ingår även en nedskrivning av avgiftsfordringar för 2018 på 14,3 mkr samt kostnader för utbildning av officiella assistenter på 4,5 mkr (del av kostnaderna redovisas i kostnaden för kontroll av livsmedelsföretag).

Antalet utförda kontrolltimmar har ökat 2024 trots att både antalet anläggningar och antalet slaktkroppar är oförändrade. Livsmedelsverket har infört ett nytt system för rapportering, vilket har lett till att dokumentation av kontrollerna under övergången i vissa fall har tagit längre tid än det normalt gör.

En ny avgiftsmodell för den kontroll som görs på slakterier och vilthanteringsanläggningar infördes i början av året. En fast avgift debiteras per djur för kontroll vid slakt samt viss riskbaserad kontroll. Livsmedelsverket följer utvecklingen av hur detta eventuellt kan påverka verksamheten vad gäller både slaktvolymer och kostnader för kontrollen. Under året ser Livsmedelsverket inga förändringar avseende detta utöver det som bedöms vara normal variation mellan olika år.

Kostnaderna har ökat med cirka 37 miljoner kronor. 20 miljoner kronor av ökningen förklaras av kostnader som Livsmedelsverket inte kan påverka och en utbildning av officiella assistenter. Resterande ökning beror på lönekostnader och implementering av nytt systemstöd för kontrollen. Kostnadsökningen återspeglas även i en ökning av löpande pris för besiktigat kött.

Kontroll av livsmedelsföretag

Livsmedelsverkets kontroll hjälper företagen att göra rätt från början och uppfylla kraven i lagstiftningen. Genom sin kontroll verkar Livsmedelsverket för en sund konkurrens som gynnar de livsmedelsföretag som vill göra rätt.

Tabell 6: Kontroll av livsmedelsföretag*

	2024	2023	2022
Anläggningar under Livsmedelsverkets kontroll	1 546	1 529	1 475
Utförda kontrolltimmar (rutinkontroll)**	16 527	16 499	14 381
Genomförda kontroller***	6 299	5 460	4 581
- varav rutinkontroller	4 193	3 402	2 771
- varav uppföljande kontroller	1 553	1 560	1 370
- varav händelsestyrda kontroller	516	394	370
- varav besiktning av anläggning**	175	104	70
Registrerade avvikelser i kontrollen	2 466	2 708	2 340
Avvikelser som följts upp	2 053	2 132	1 634
Beslut om sanktioner	457	386	340
Kostnader (tkr)****	47 763	42 617	42 328

* Tabellen omfattar alla kontroller som Livsmedelsverket utför (inspektioner och revisioner av livsmedelsföretag, godkännandeprövningar samt kontroll av djurskydd och animaliska biprodukter som rapporteras till Jordbruksverket). Kontroll av olagliga verksamheter ingår inte. Antal anläggningar och genomförda kontroller bygger på rensade data.
** Inför 2024 genomfördes ett byte av system för all rapportering av kontroll. I samband med det har en del förändring i arbetsprocesser genomförts. Denna data är därför inte direkt jämförbar mellan 2023 och 2024.
*** Inför 2024 genomfördes ett byte av system för all rapportering av kontroll. I det nya systemet kan i vissa fall två olika sorters kontroller genomföras och registreras i samma kontrolltillfälle, vilket innebär att summan av alla olika typer av kontroller inte blir densamma som det totala antalet utförda kontroller för 2024.
**** Kostnader för räntor för obetalda kundfordringar och kundförluster om totalt 1,3 mkr (1,3 mkr 2023, 0,5 mkr 2022) ingår. 2024 ingår även en nedskrivning av avgiftsfordringar för 2018 på 0,7 mkr samt kostnader för utbildning av officiella assistenter på 0,2 mkr (del av kostnaderna redovisas i kostnaden för kontroll vid slakt).

Livsmedelsverket har gjort fler kontroller 2024 än tidigare år. Det beror främst på att en större andel av de planerade rutinkontrollerna genomförs. Det i sin tur är en följd av ett förbättrat stöd i samband med både planering och uppföljning av kontrollerna.

Inför 2024 bytte Livsmedelsverket system för rapportering, vilket även ändrade en del arbetsprocesser. Detta gör att data för kontrolltimmar inte är direkt jämförbar mellan 2023 och 2024. Från och med 2024 kopplas utförda kontrolltimmar till den tid som faktureras företagen, vilket bedöms leda till något färre registrerade timmar. Det förklarar varför antalet kontrolltimmar ser oförändrade ut samtidigt som antalet kontroller ökar.

Arbetsprocessen vid anläggningsbesiktningar har också ändrats. Företag kan nu få ett villkorat godkännande, vilket leder till fler kontroller när detta följs upp. Av ökningen på 70 kontroller är över 50 sådana uppföljningar.

Antalet registrerade avvikelser har minskat med drygt tio procent. Det beror främst på att Livsmedelsverket fokuserar på att registrera allvarligare brister och inte små avvikelser. I kontrollen av livsmedelsföretag (förutom slakterier och vilthanteringsanläggningar) leder allvarliga brister direkt till sanktionsbeslut som företagen kan överklaga. Antalet sanktionsbeslut har ökat. Bedömningen är att det dels beror på att antalet kontroller har ökat,

dels på att mindre avvikelser från 2024 inte längre rapporteras utan endast allvarliga brister som kräver åtgärder.

Kostnaderna har ökat med cirka fem miljoner kronor. En miljon kronor av ökningen förklaras av kostnader som Livsmedelsverket inte kan påverka och en utbildning av officiella assistenter. Resterande ökning beror på lönekostnader och implementering av nytt systemstöd för kontrollen.

Gränskontroll

Vid myndighetens sex gränskontrollstationer genomförs kontroller av livsmedel av animaliskt ursprung, ekologiska livsmedel samt vissa vegetabiliska livsmedel och köks- och bordsartiklar.

Tabell 7: Gränskontroll av livsmedel

	2024	2023	2022
Antal genomförda och avslutade kontroller	10 329	10 825	10 526
Antal avvisade sändningar	114	127	156
Kostnad per kontroll (kr)	2 450	1 928	1 528
Kostnader (tkr)	25 306	20 869	16 088

Antalet importsändningar som ska genomgå gränskontroll var något mindre 2024 jämfört med tidigare år. Detta gäller antalet sändningar med animaliska och sammansatta livsmedel samt sändningar med vegetabiliska livsmedel. Minskningen av vegetabiliska livsmedel härleds till ändringar i lagstiftningen. För de sammansatta livsmedlen beror minskningen främst på att vissa produkter under 2024 börjat anmälas på samma intyg, och därmed betraktats som samma sändning.

Av årets importkontroller utgjorde 28 procent kontroll av ekologiska livsmedel, 53 procent kontroll av animaliska livsmedel, 19 procent kontroll av vegetabiliska livsmedel och 0,2 procent kontroll av köks- och bordsartiklar. Under året avvisades 114 sändningar, vilket motsvarar en procent av alla kontrollerade sändningar. Av antalet avvisade sändningar var 46 sändningar av animaliska eller sammansatta livsmedel, 52 sändningar av vegetabiliska livsmedel, 3 sändningar med köks- och bordsartiklar och 13 sändningar av ekologiska livsmedel.

Andelen utökade fysiska kontroller och urlastningar av sändningar ökade under 2024. Grunden till detta är en SANTE F-rekommendation från 2023. Från den 1 september 2024 började Livsmedelsverkets gränskontroll kontrollera inte bara köksartiklar, utan även bordsartiklar, från regionen Kina/HongKong. Introduktionen av det nya kontrollområdet har inneburit en intensiv arbetsinsats.

Kostnaderna för gränskontrollen ökade med 4 mkr jämfört med tidigare år vilket beror på ökade personalkostnader till följd av ett ökat antal sändningar.

2.6.3 Revision av livsmedelskontrollen

Alla myndigheter inom EU som utför kontroll i livsmedelskedjan ska enligt EU-lagstiftningen revideras. Vid revisioner identifieras brister och förbättringsområden vid enskilda kontrollmyndigheter och i hela Sveriges kontrollsystem. Den som har utfört revisionen följer upp att åtgärder vidtas för att korrigera bristerna.

Livsmedelsverket utför internrevision och revisioner av länsstyrelser samt ansvarar för att samordna Sveriges revisionssystem i livsmedelskedjan.

Revisonsprogram och genomförande

Årligen tas fleråriga riskbaserade revisionsprogram fram. I programmen framgår vilken myndighet som ska revideras och vilket fokus den enskilda revisionen ska ha. Programmet för revisioner av länsstyrelserna tas fram i samarbete med Jordbruksverket. Målet är att revidera någon del av Livsmedelsverkets kontroll- eller kontrollstödsverksamhet årligen och samtliga 21 länsstyrelsers livsmedelskontroll inom en sexårsperiod. Länsstyrelserevisionerna genomförs vanligtvis tillsammans med Jordbruksverket.

Under 2024, liksom tidigare år, har programmen följts.

Tabell 8: Antal genomförda revisioner år 2024

Reviderad myndighet	2024	2023	2022
Livsmedelsverket	1	1	1
Länsstyrelsen	4	4	5

Resultat och uppföljning

Resultatet från varje enskild revision dokumenteras i en rapport som delges den reviderade myndigheten, som tar fram en plan för att åtgärda de brister som har noterats. Livsmedelsverket följer upp åtgärdsplanens genomförande utifrån planens slutförandedatum. Att åtgärder vidtas innebär att revisionen får avsedd effekt.

Sju tidigare revisioner följdes upp under 2024. Resultatet av uppföljningarna visade att revisionerna hade en positiv effekt på kontrollen då flera brister var åtgärdade. Dock fanns kvarstående brister vid såväl länsstyrelser som Livsmedelsverket. Vid en länsstyrelse hade livsmedelskontrollen av primärproducenter kraftigt nedprioriterats. Detta har lyfts till ansvarigt departement, eftersom Livsmedelsverket inte har mandat att vidta åtgärder mot andra statliga myndigheter.

Sammanställning och publicering av samtliga revisionsresultat sker årligen, vilket bidrar till utveckling av hela Sveriges kontroll.

Tabell 9: Antal genomförda uppföljningar av tidigare revisioner

Reviderad myndighet	2024	2023	2022
Livsmedelsverket	2	1	0
Länsstyrelsen	5	5	3

Samrådsgruppen för revision

Samrådsgruppen för revision, som leds av Livsmedelsverket, har under 2024 fortsatt fokusera på målet att Sverige har ett heltäckande och riskbaserat revisionssystem i livsmedelskedjan. Gruppen arbetar för att täppa till de luckor som finns i revisionssystemet. Överenskommelser har under 2024 skrivits så att Livsmedelsverket och Jordbruksverket kan utföra revisioner av Försvarsinspektören för hälsa och miljös livsmedelskontroll.

En växande utmaning är att revision av kommunala kontrollmyndigheter inte har utförts sedan 2021. Då beslutade länsstyrelserna att inte fortsätta att genomföra revisioner förrän finansiering och mandat är på plats. Gruppen bevakar utredningen En översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (dir. 2023:170), som pågår och även omfattar revision av kontrollen. Utredningens betänkande ska vara klar i slutet av maj 2025.

EU-nätverk och oberoende granskning av revisionssystem

Sverige deltar i ett EU-nätverk för revision. Livsmedelsverket ingår dessutom i arbetsgrupper som uppdaterar vägledande referensdokument om hur revisioner ska genomföras. Referensdokumenten bidrar till likvärdiga bedömningar i medlemsstaterna.

Sverige samarbetar med de nordiska länderna kring oberoende granskning av revisionssystemen. Under 2024 har en revisor från Livsmedelsverket genomfört granskningar av revisionssystem i Finland och i Danmark. Förutom förbättringar av dessa länders system ger granskningarna även viktigt input till utvecklingen av Sveriges system. Sverige och den nordiska gruppen har under 2024 också bidragit genom att presentera arbetet för EU-nätverket och genom att ge information, mallar och metoder till andra EU-länder som vill prova ett liknande arbetssätt för oberoende granskning av revisionssystem.

2.7 Upptäcka och förhindra fusk i livsmedelskedjan

Hög inflation och minskad köpkraft hos hushållen har drabbat livsmedelsbranschen hårt och skapat incitament för alternativa livsmedelskedjor som är okända för myndigheterna. Livsmedelsverket ser tecken på organiserad brottslighet inom livsmedelsbranschen, vilket även Polisen bekräftar. Livsmedelskriminalitet snedvrider konkurrensen och kan innebära hälsorisker för människor och djur. Arbetet mot livsmedelsfusk är en del i livsmedelsstrategins strategiska mål Konsument och marknad och det krävs en aktiv kontroll i livsmedelskedjan för att bekämpa denna typ av kriminalitet och skydda företag och konsumenter från att bli lurade och sjuka av livsmedel.

Under 2024 fortsatte Livsmedelsverket arbetet mot oseriösa aktörer genom att delta i nätverk mot organiserad brottslighet. Fokus låg på att utbilda andra myndigheter om riskerna med livsmedelsbedrägerier. Experter fördjupade sin kunskap om brottsupplägg och andra myndigheters arbetssätt, vilket gav en tydligare bild av riskerna för kriminalitet i livsmedelskedjan.

Inom Europols Opson-insats har Livsmedelsverket tillsammans med Polisen lett flera kontrollåtgärder i Sverige. Fokus var att kontrollera grossister som säljer basmatiris av premiumkvalitet. Resultaten visade att flera aktörer inte följde livsmedelslagstiftningen.

Insatsen markerar ett steg för Livsmedelsverket från att utbilda och skapa strukturer till att operativt leda livsmedelskontrollen inom områden där de största riskerna för fusk bedöms finnas.

Livsmedelsverket har också genomfört utbildningar för livsmedelsinspektörer, publicerat vägledande texter på Kontrollwiki (Livsmedelsverkets särskilda webbplats för vägledning till lagstiftningen om livsmedel och livsmedelskontroll), utvecklat stödverktyg och infört livsmedelsfusk i den nationella kontrollplanen. Även om det är svårt att värdera de kortsiktiga resultaten av dessa insatser har det lett till en ökad kontakt med myndigheten i ärenden kopplade till livsmedelsfusk, vilket visar att utbildningarna haft effekt. Trots detta bedöms ytterligare resurser vara nödvändiga för att möta förväntningarna. Det finns särskilda utmaningar i det nuvarande kontrollsystemet, vilket tas upp i betänkandet Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan (SOU 2024:44).

2.7.1 Livsmedelsverkets operativa arbete mot fusk

Livsmedelsverket utför särskilda kontroller av de egna kontrollobjekten för att motverka livsmedelsbedrägerier och andra misstänkta brott mot livsmedelslagstiftningen. Livsmedelsverket bedömer att de insatser som genomförs har god effekt för att upptäcka och motverka kriminalitet i livsmedelskedjan men att myndigheten bara upptäcker och kan agera mot en mycket liten del av det som förekommer.

Under året har Livsmedelsverket deltagit i flera kontrollinsatser mot arbetslivskriminalitet i samarbete med Polisen där flera myndigheter gör kontroller samtidigt, bland andra Arbetsmiljöverket och gränspolisen. Livsmedelsverket har medverkat i sådana kontroller på mejerier, slakterier, ägganläggningar och fiskanläggningar. Dessa insatser har bland annat lett till att verksamheter förbjudits med stöd av livsmedelslagstiftningen och att livsmedel har omhändertagits och kasserats.

På grund av minskade anslag 2024 har Livsmedelsverkets egna kontroller med särskild misstanke om brott minskat. Detta gäller särskilt antalet kontroller som genomförs på verksamheter som är okända för kontrollmyndigheterna, till exempel kontroll rörande olaglig slakt och styckning. Under 2024 hanterade Livsmedelsverkets kontrollavdelning cirka 160 ärenden där misstanke om brott förelåg. I cirka 50 fall utfördes någon typ av kontrollinsats. Motsvarande antal under 2022 var 115 ärenden där 75 föranledde en kontrollinsats och under 2023 140 ärenden varav 85 föranledde en kontrollinsats. Livsmedelsverket har under året stoppat flera livsmedel från att nå andra företag och konsumenter. Exempelvis stora mängder ägg som kommit in i Sverige utan salmonellakontroll, köttprodukter med påvisad smitta som såldes vidare trots förbud, fisk utan tillräcklig kylförvaring och ost tillverkad under mycket ohygieniska förhållanden.

2.8 Införande av fasta avgifter på slakterier och vilthanteringsanläggningar

Under 2024 har en ny avgiftsmodell införts för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i fråga om slaktverksamhet vid slakterier och vilthanteringsanläggningar. Avgiftsmodellen är baserad på en fast avgift per djur som anges i avsnitt I och III, kapitel II i bilaga IV till förordning (EU) 2017/625.

En fast avgift per slaktat djur är en tydlig och förutsägbar modell för företagen. De vet hur många djur de planerar att slakta och kan därmed enkelt förutsäga storleken på avgiften. Den fasta avgiften avser kontroll och annan offentlig verksamhet vid slakterier och vilthanteringsanläggningar som framgår av artikel 18.1, 2 och 4 i förordning (EU) 2017/625. Det innebär att den kontroll som inte omfattas, vilket enbart är en liten del, fortsatt faktureras med en avgift per timme för den nedlagda tiden för kontroll.

Samtidigt som en fast avgift per djur är enkel och förutsägbar för företagen, så finns inte längre några inbyggda incitament i avgiftsmodellen för företagen att skapa förutsättningar som håller nere kontrolltiden, övertider och antal besök som kräver resor. Det medför en risk för ökade kostnader för kontrollen. Livsmedelsverket följer därför utvecklingen. Än så länge har det gått för kort tid för att dra några slutsatser om eventuella kostnadsökningar med anledning av den nya avgiftsmodellen.

2.9 Skapa goda förutsättningar för företag

Livsmedelsverket arbetar för att skapa goda förutsättningar för företag genom att förenkla regler och erbjuda stöd och vägledning. De senaste åren kan man se en positiv förändring i livsmedelsföretagens inställning till myndigheten. Under hösten har ca 1 300 slumpmässigt utvalda livsmedelsföretag svarat på Livsmedelsverkets förtroendemätning. Undersökningen genomförs vart tredje år och frågorna ställs till företag av olika storlek inom primärproduktion, livsmedelstillverkning, detaljhandel och storhushåll.

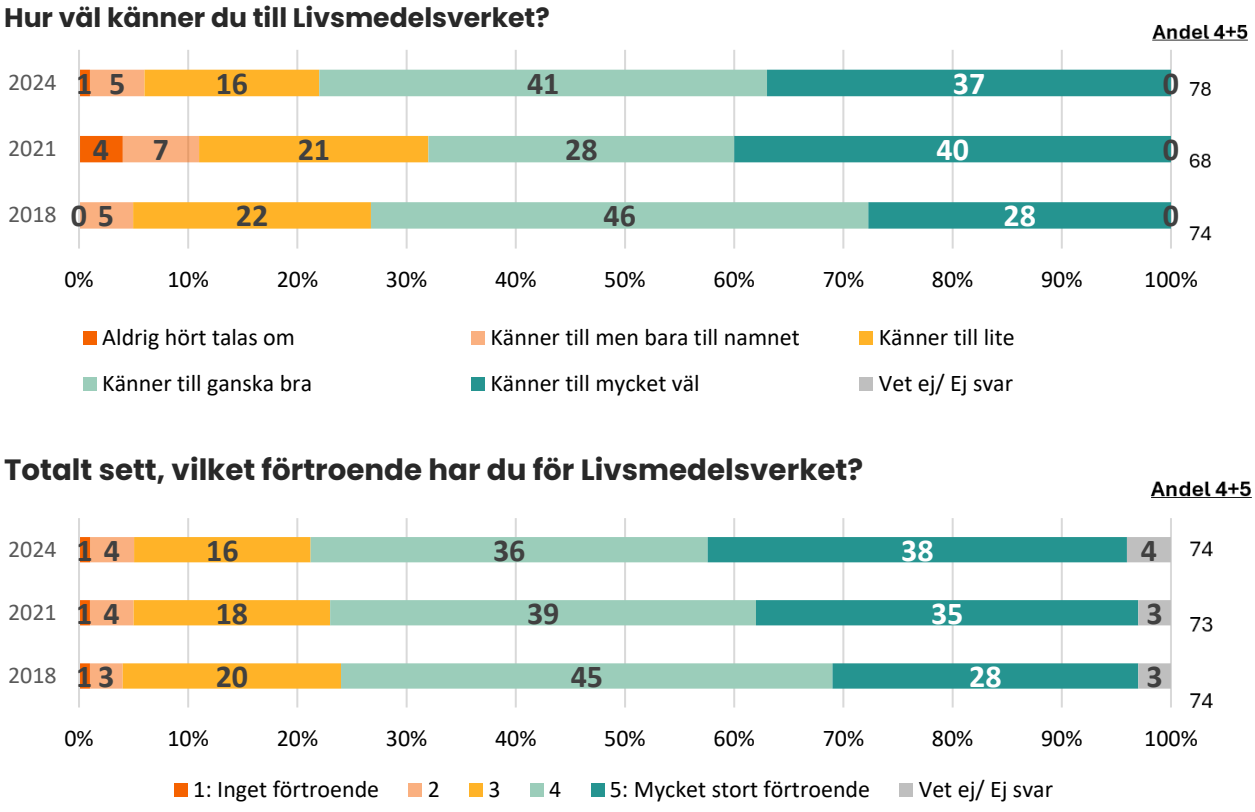

Figur 2: Livsmedelsverkets förtroendemätning som har besvarats av ca 1 300 slumpmässigt utvalda livsmedelsföretag. Resultat från åren 2024, 2021 och 2018 avseende frågeställningarna

Hur väl känner du till Livsmedelsverket? samt Totalt sett, vilket förtroende har du för Livsmedelsverket?

Resultaten visar att företagens kännedom om Livsmedelsverket har ökat till 78 procent jämfört med 68 procent vid senaste mätningen år 2021, samt att de fortsatt har ett högt förtroende för myndigheten. Hög kännedom är viktigt då det finns ett positivt samband mellan kännedom och förtroende. Av undersökningen framgår också att nästan tre av fyra företag anser att livsmedelskontrollen gör nytta för dem som livsmedelsföretagare.

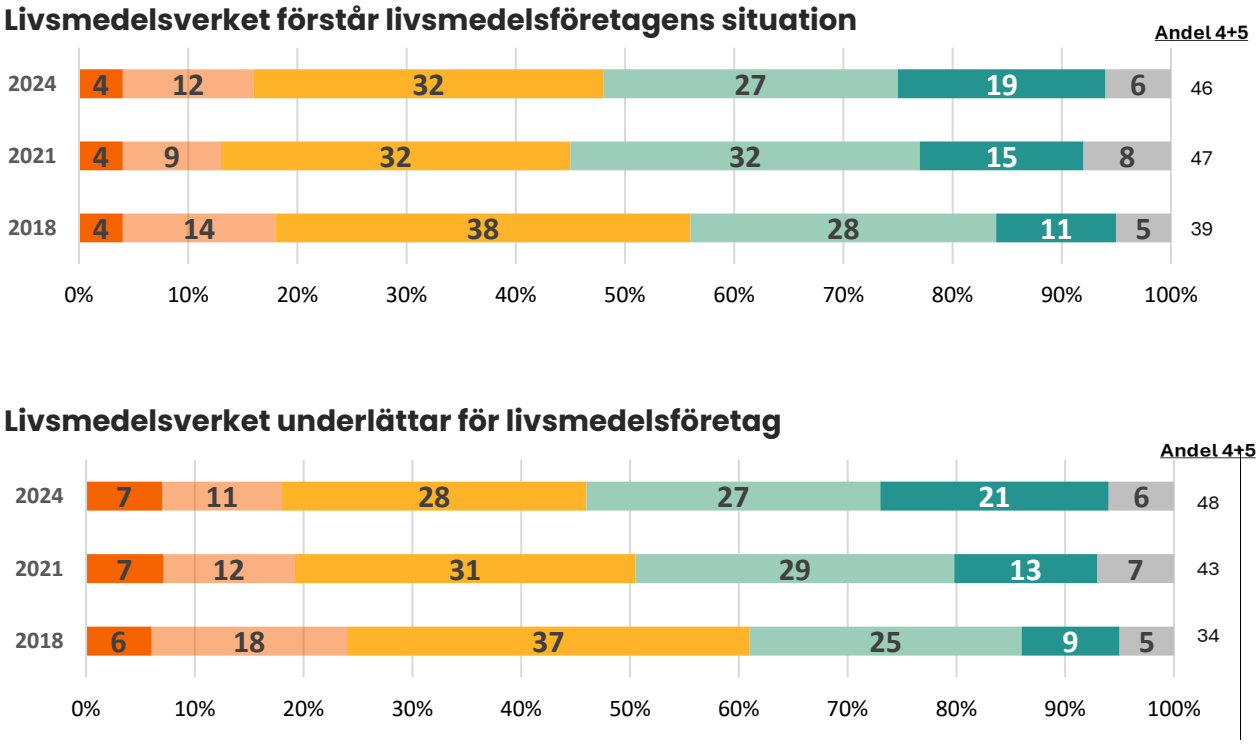

Figur 3: Livsmedelsverkets förtroendemätning som har besvarats av ca 1 300 slumpmässigt utvalda livsmedelsföretag. Resultat från åren 2024, 2021 och 2018 avseende frågeställningarna I vilken grad anser du att Livsmedelsverket förstår livsmedelsföretagens situation? samt I vilken grad anser du att Livsmedelsverket underlättar för livsmedelsföretag?

Det har skett en viss positiv utveckling under de senaste åren för merparten av frågorna som berör förståelsen för företagen och dess utmaningar, även om den inte är statistiskt säkerställd. Fler företag upplever att Livsmedelsverket underlättar för dem jämfört med tidigare år, samtidigt som det finns en tydlig utvecklingspotential i arbetet. Analys av resultaten pågår nu och prioriteras högt av myndigheten i det fortsatta arbetet med att underlätta för företagen.

2.9.1 Stärka och påskynda förenklingsarbetet för att nå målen i livsmedelsstrategin

Livsmedelsverket arbetar mot livsmedelsstrategins mål: att den svenska livsmedelskedjan är konkurrenskraftig där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta miljömål nås. Myndigheten bidrar till målet genom att underlätta för livsmedelsföretag att uppfylla de krav som ställs för att maten ska vara säker och pålitlig. Det görs dels genom att se över den nationella lagstiftningen och driva på regelutvecklingen i EU, dels genom att på andra sätt ge livsmedelsföretagen det stöd och de verktyg som de efterfrågar för att kunna leva upp till kraven.

Livsmedelsverket har i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att arbeta med bättre bemötande och service till företagen. För att driva på kulturförändringen internt har myndigheten haft ett lärande erfarenhetsutbyte med kommuner, myndigheter och företag. I myndighetens styrande inriktningsdokument har mål och uppföljning förtydligats med fokus på service och bemötande. För att engagera all personal har ett workshopmaterial med fakta, filmer och övningar på tema service och bemötande tagits fram och implementerats på alla enheter. En översyn av myndighetens Fråga oss-funktion har påbörjats, där bland annat bemanningen har setts över för att öka tillgängligheten.

En av Livsmedelsverkets viktigaste uppgifter är att informera livsmedelsföretag om olika krav och risker inom livsmedelssektorn och där har myndigheten ett ansvar att se till att informationen är målgruppsanpassad. Under året har Livsmedelsverket sett över detta på olika sätt, bland annat har processen med att registrera så kallade UF-företag (Ung Företagsamhet) blivit enklare att förstå. Likaså har flera branschriktlinjer blivit nationella, exempelvis de för alger, fiskodling samt Svensk Dagligvaruhandels riktlinje om säker mat i butik. Branschriktlinjer är framtagna för specifika typer av verksamheter och kan på ett mer konkret sätt än vad som framgår av lagstiftningen, beskriva vedertagna arbetssätt. De blir nationella efter att Livsmedelsverket har bedömt om de följer lagstiftningen och är praktiskt tillämpbara.

Livsmedelsverket har sedan 2014 en utbildningsportal där alla digitala utbildningar är samlade. För att höja företagens kunskap och stärka deras kompetens ändrade Livsmedelsverket så att alla utbildningar som har livsmedelskontrollen som huvudmålgrupp blev tillgängliga även för företag och att samtliga blev kostnadsfria. Kostnaden ska inte vara ett hinder och detta möjliggör även att livsmedelsföretag kan gå utbildningar som i grunden riktar sig till livsmedelskontrollanter. Det kan ge en ökad förståelse för hur kontrollen av regelefterlevnad bedöms vilket ökar möjligheten för företagen att förebygga risken för avvikelser och i slutänden öka livsmedelssäkerheten. Man kan redan se ett ökat intresse till följd av ändringen då antalet företag som har registrerat sig på Utbildningsportalen nästan har fördubblats – från cirka 700 år 2023 till cirka 1 300 år 2024.

Till följd av ett regeringsuppdrag lade Livsmedelsverket under året ett förslag till regeringen om att restauranggäster ska kunna få veta var köttet som serveras kommer ifrån. Den nya bestämmelsen i Livsmedelsverkets föreskrifter om livsmedelsinformation (LIVSFS 2014:4) kommer att träda i kraft den 1 mars 2025. Det finns ett stort intresse bland svenska konsumenter för var maten kommer ifrån för att de ska kunna göra medvetna val och samtidigt som det ska vara enkelt för restauranggästen att få information om köttets ursprung ska föreskrifterna vara enkla att följa för företagen. Reglerna blir ofrånkomligen en ökad börda för restauranger och övriga storhushåll men bestämmelserna kommer troligtvis att bidra till att öka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion i enlighet med livsmedelsstrategins mål.

Uppdrag att förenkla regelverk i syfte att minska regelbördan för företag

Många av de regler som livsmedelsföretagen omfattas av regleras av EU. Livsmedelsverket stöttar regeringen i framförhandlandet av nya EU-regler. Sverige, inklusive Livsmedelsverket, har ofta arbetat reaktivt och enbart kommit med inspel till de regeländringsförslag som redan har lagts fram av EU-kommissionen. För att påskynda omställningen i livsmedelskedjan behöver myndigheten arbeta mer proaktivt och verka för att Sverige påverkar innehållet i

lagstiftningen redan innan ett förslag har lagts fram. Livsmedelsverket har därför tagit fram en intern strategi för hur myndigheten ska identifiera de frågor där Sverige behöver arbeta på ett mer proaktivt och effektivt sätt för att föra företagens talan i EU.

För att identifiera vilka nationella regler som upplevs vara de största hindren för företagen och för att därmed bättre kunna prioritera har Livsmedelsverket bett branschorganisationer och företag att besvara frågor kopplat till detta i en särskild enkät. En av de föreskrifter som har setts över under 2024 och som har inneburit förenkling för företag, är Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2024:4) om handelsnormer för hönsägg. Livsmedelsverket har nu beslutat om ett nationellt undantag från en reviderad EU-bestämmelse som skulle komplicera märkningen av hönsägg. Även Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2024:6) om jägares leveranser av små mängder vildsvin och kött av vildsvin har uppdaterats. Detta ger jägare möjlighet att sälja vildsvin och vildsvinskött direkt till lokala butiker, restauranger och privatpersoner. Syftet är att underlätta för jägarna och företagen samt att skapa fler vägar för vildsvinskött att nå fram till konsumenterna.

Gårdsslakt, alltså slakt på jordbruksanläggning av ett begränsat antal nötkreatur, hästar och tamsvin, ger småskaliga producenter möjlighet att utföra slakt lokalt. Det leder till minskade transporter av djur och möjlighet för små producenter att sälja lokalt producerat kött. Sedan hösten 2021 har nya EU-regler möjliggjort gårdsslakt och året därpå arbetade Livsmedelsverket, i samråd med intressenterna, fram hur reglerna ska fungera i praktiken. Reglerna uppdaterades under 2024 med att även inkludera gårdsslakt av får och getter. Under 2024 kan man för första gången se effekterna av förenklingen då de första nötkreaturen slaktades på gård.

En annan förenkling som trädde i kraft den 1 januari 2024 är att de nationella reglerna för omförpackning och ommärkning av livsmedel upphävdes. Bakgrunden är att Livsmedelsverket bedömde att den EU-lagstiftning som finns på området är tillräcklig och att de mer långtgående nationella reglerna inte var motiverade och innebar en viss dubbelreglering kring information och märkning av livsmedel. Regelförenklingen innebär att företagen nu själva kan bedöma när ett livsmedel kan omförpackas och märkas om och vid behov djupfrysas, vilket inte var tillåtet enligt den tidigare lagstiftningen. Det ger bland annat bättre möjligheter för företagen att arbeta mot matsvinn.

Samverkan med bransch, myndigheter och andra berörda parter

I syfte att genomföra sitt uppdrag mer målgruppsanpassat arbetar Livsmedelsverket med att involvera företag och branschorganisationer i de frågor som berör dem för att möta deras behov på bästa sätt. Myndigheten har både regelbundna och specifika dialoger i sakfrågor utifrån olika uppdrag och utvecklingsinitiativ. Ett exempel på detta är att Livsmedelsverket, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket, under 2023 undersökte vad gårdsmejerier hade för behov från myndigheterna. Det önskemål som lyftes var ett myndighetsgemensamt webbinarium, något Livsmedelsverket och Jordbruksverket därför arrangerade under 2024 tillsammans gårdsmejeristerna. Effekten av att lyssna in målgruppens behov blir att myndigheterna kan nå ut med den information som efterfrågas på ett sätt som passar målgruppen, och på så sätt blir företag bättre hjälpta med att uppfylla kraven.

En uppskattad dialogform är så kallade terminsmöten som anordnas av Livsmedelsverket tillsammans med branschorganisationerna Livsmedelsföretagen, Svensk Dagligvaruhandel,

Visita och Lantbrukarnas Riksförbund, där gemensamma strategiska frågor diskuteras. Därtill hålls regelbundna möten på tjänstemannanivå löpande eller vid behov.

Sedan flera år har myndigheten olika samrådsgrupper tillsammans med branschorganisationer och andra aktörer, så kallade SamBA-grupper i syfte att få in synpunkter från aktörer i hela livsmedelssystemet. När Livsmedelsverket får kunskap om olika aktörers behov ökar möjligheterna att bättre driva Sveriges frågor i EU. För att undersöka behovet och effekten av grupperna har arbetsformerna följts upp under 2024 genom en enkät. Företagen är överlag positiva till samrådsgrupperna, men lyfter att det finns vissa utvecklingsbehov. Det visar på fördelar med att ha gemensamma samtal, men att det behöver följas upp att resultaten ger den effekten som behövs och efterfrågas.

En mycket uppskattad dialog med företag och bransch är Livsmedelsverkets möten och konferenser om hur näringsliv och myndigheter kan samarbeta för att stärka Sveriges livsmedelsberedskap. Motståndskraftiga företag är helt avgörande för att Sverige ska klara att förse befolkningen med mat vid omfattande kriser och krig. Det finns många angelägna frågor att utveckla gemensamt för att näringslivet ska kunna ta sin del av ansvaret för livsmedelsförsörjningen. Till exempel samverkansformer, stöd, resurser, avtal och lagstiftning.

Digitalisering och innovativa arbetssätt för att underlätta för företag

Livsmedelsverket driver i samarbete med Tillväxtverket ett innovationsprojekt, ”Varmrätt”, om hur Livsmedelsverket kan underlätta för småföretagare inom livsmedelsbranschen att få stöd av generativ AI. I arbetet intervjuas företagare kring sin situation och sina utmaningar med att hitta och förstå information, och att få verksamhetsanpassade råd. Förstudien har genererat en hel del lärande om hur AI kan fungera som vägledningsstöd och vad myndigheten behöver utveckla vidare i arbetssätt och verktyg. En fortsättning på projektet planeras för 2025.

Ett område som genererar många frågor från företagen är regler kring märkning. Därför har Livsmedelsverket under 2024 skapat en funktionsbrevlåda specifikt för dessa frågor i syfte att underlätta för företagen. Myndigheten har även startat ett innovationsarbete i nära samarbete med företagare med syfte på att hjälpa dem med märkningsfrågorna. Inom ramen för uppdraget ”Märk rätt” har Livsmedelsverket intervjuat företagare och kontrollmyndigheter och testat utvecklingsidéer med målgrupperna. Det har genererat insikter om att webbinarier och filmer särskilt efterfrågas av företagen, något som kommer att arbetas fram 2025.

Utveckla arbetet med exportgodkännanden för livsmedel för att underlätta ökad export

Vissa länder utanför EU/EES önskar godkänna Sverige och svenska anläggningar för en viss produkt innan export av svenska matvaror får ske till landet. Livsmedelsverket ökar förutsättningarna för svensk export genom att utveckla arbetet med exportgodkännanden, vilket bidrar till målet för det strategiska området Konsument och marknad inom livsmedelsstrategin. Detta görs genom förhandling med importländer i syfte att öppna och bevara exportmarknader, genom samverkan med andra myndigheter och branscher samt genom att samordna och genomföra inspektioner från importländer. Livsmedelsverket deltar också i EU-kommissionens marknadstillträdesarbete och EU-gemensamma insatser för att öppna nya marknader eller bibehålla befintlig livsmedelsexport.

Tabell 10: Antal avslutade processer för att öppna och bevara marknader för export av livsmedel till länder utanför EU

	2024	2023	2022
Processer för att öppna en marknad	58	39	25
- varav frågeformulär	4	7	5
- varav inspektioner	1	1	1
Processer för att underhålla en marknad	161	173	123
- varav underhåll av intyg	4	14	14
Avslutade ärenden	**219**	**212**	**151**
Registrerade anläggningar per land och produktkategori (nya, uppdateringar och avregistreringar)	56	76	72
Öppnade marknader	2	5	0

Tillsammans har Livsmedelsverket och Jordbruksverket besvarat frågeformulär som handlar om ägg och äggprodukter till Vietnam, griskött till Taiwan och nötkött till Kina och Filippinerna. Under hösten 2024 tog Sverige emot en delegation från Filippinerna som utvärderade Sveriges kontrollsystem för att ge Sverige marknadstillträde för nötkött och behålla godkännandet för griskött. Under året kunde förhandlingen med Japan om export för processade nötköttsprodukter avslutas, 18 år efter att Livsmedelsverket inledde arbetet med att nå godkännandet. Nu kan företag ansöka om registrering i Japan för en framtida export. Livsmedelsverket tog emot den kinesiska myndigheten the State Administration of Market Regulation of China på ett studiebesök med kunskapsutbyte om livsmedelskontroll.

Ett år efter utbrotten med afrikansk svinpest kunde Sverige friskriva sig från sjukdomen. Några länder, så som Nordmakedonien, Azerbajdzjan och Guatemala, har nu öppnat upp för export av griskött från Sverige.

Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets modell för att prioritera bland ansökningarna till nya marknader har uppdaterats under året. För företagaren innebär detta en lättnad då färre uppgifter behöver skickas in till myndigheterna inför en prioritering. Broschyren om svenska livsmedelskontrollen på engelska har uppdaterats för att skapa ytterligare förståelse hos mottagarländer och gynna Sveriges möjligheter som exportland.

Under året har Livsmedelsverket utvärderat Marockos, Kinas, Brasiliens, Taiwans och Sydkoreas ändrade regler om registrering av anläggningar. Dessa nya regler har inneburit att fler företag behöver stöd av Livsmedelsverket inför registreringsansökningar till importländers myndigheter.

3 Hållbar livsmedelskonsumtion

Livsmedelskonsumtionen i Sverige är inte hållbar. Matvanor är en av de största orsakerna till ohälsa och för tidig död. Livsmedelskonsumtionen har en negativ miljö- och klimatpåverkan och mycket mat slängs. Barn i Sverige äter fortfarande för lite grönsaker och frukt och för mycket av energitäta och näringsfattiga livsmedel samt för mycket rött kött och chark. Matvanorna hos 4-åriga barn har förbättrats i vissa avseenden. Minskningen av matsvinn går för långsamt, trots ökad medvetenhet. Svenskar slänger fortfarande 16 kilogram mat per person årligen.

Livsmedelsverkets viktigaste roll i arbetet för en mer hållbar livsmedelskonsumtion är att ta fram kunskapsunderlag om livsmedels näringsinnehåll och miljöpåverkan samt om matvanor och att ge råd och riktlinjer som är aktuella, oberoende och baserade på vetenskap och evidens. Dessa används av livsmedelsföretag i produktutvecklingen och av kommuner och regioner i deras folkhälsoarbete.

Exempel på insatser som bidragit till att skapa samhälleliga förutsättningar för en hållbar livsmedelskonsumtion är att Livsmedelsverket har genomfört matvaneundersökningar på små barn samt utökat livsmedelsdatabasen med fler livsmedel för att bättre spegla konsumtionsmönster i samhället. Tillsammans med Folkhälsomyndigheten har myndigheten föreslagit nationella mål till regeringen för en hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion samt initierat samarbeten med livsmedelsbranschen för att minska socker- och saltinnehållet i livsmedel. Livsmedelsverket har fortsatt driva projektet Ett nytt recept för skolmåltider och har även kartlagt kommunernas måltidsverksamhet för att stärka det långsiktiga arbetet för hälsosamma, hållbara och högkvalitativa måltider i offentlig sektor.

3.1 Innehåll av näringsämnen i livsmedel och livsmedelskonsumtion

Uppgifter om innehåll av näringsämnen i livsmedel finns samlade i Livsmedelsdatabasen. Livsmedelsdatabasen används av företag för märkning av näringsvärdesdeklarationer, för kostplanering av offentliga måltider, vid utvärdering av näringsintag i matvaneundersökningar samt vid riskvärderingar. Kunskap om olika befolkningsgruppers livsmedels- och näringsintag är grunden för bland annat riskvärderingar, kostråd och uppföljning.

3.1.1 Vad maten innehåller

Livsmedelsdatabasen speglar det svenska livsmedelsutbudet och innehåller uppgifter om näringsinnehåll, förpackningsinformation, råvaruindelning och volymvikter. För att stödja användarna har data för volymvikter, tillagningsfaktorer och avfall publicerats. Databasen omfattar över 6 000 livsmedel, varav nästan 2 500 finns tillgängliga på Livsmedelsverkets webbplats. Under året har sökverktyget Sök näringsinnehåll fått ny grafisk design och förbättrade tillgänglighetsfunktioner, vilket gör det enklare att hitta information.

Livsmedelsverket erbjuder öppna data via ett API (Application Programming Interface, ett gränssnitt som gör det möjligt för olika program att kommunicera och utbyta data med varandra). Detta API används av forskare, utvecklare och andra intressenter för att skapa studier, tjänster och statistik. Under 2024 lanserades ett nytt API med bättre stöd för

innovation, som exempelvis app- och programutveckling. Samtidigt har databasen utökats med nya livsmedel och värden, särskilt för kategorier som sötsaker, snacks, pizza och färser.

För att stärka databasen framöver har en analys- och handlingsplan för åren 2025–2029 tagits fram, baserad på prioriterade områden och nyckellivsmedel.

3.1.2 Hur livsmedelskonsumtionen ser ut

Livsmedelsverket genomför matvaneundersökningar för att möjliggöra risk- och nyttovärderingar, exponeringsberäkningar, utformning av kostråd och uppföljning av trender inom livsmedelskonsumtion och näringsintag. Under 2024 sammanställdes resultaten av en undersökning av små barns matvanor. Barn i åldrarna 9 månader, 1,5 och 4 år ingick i undersökningen. Den går under benämningen Riksmaten småbarn. Livsmedelskonsumtion, näringsintag och näringsstatus publicerades tillsammans med en jämförelse med 4-åringars matvanor från 2003. Resultaten visar liten risk för näringsbrist, men järnbrist förekom hos 6 procent av barnen, vilket WHO definierar som ett milt folkhälsoproblem.

Jämfört med 2003 har 4-åringarnas matvanor förbättrats. De äter mindre rött kött och chark, mer grönsaker och frukt samt har lägre konsumtion av energitäta, näringsfattiga livsmedel. Trots detta visar Livsmedelsverkets undersökningar att många barn fortfarande äter för lite grönsaker och frukt och för mycket rött kött, chark och socker. De äter också för mycket mättat fett och för lite fleromättat fett.

Matvaneundersökningarnas resultat kommer att användas för att uppdatera kostråd för barn och riktlinjer för måltider i förskolan.

3.2 Förbättra förutsättningarna för att äta hållbart

Under året har Livsmedelsverket arbetat med att uppdatera kostråden för vuxna, baserat på de nordiska näringsrekommendationerna. Slutsatsen utifrån det vetenskapliga kunskapsläget är att för att få en bättre folkhälsa i Sverige behöver livsmedelskonsumtionen ändras, framför allt behöver andelen vegetabilier öka. En kost som till stor del baseras på vegetabilier, fullkorn, magra mejeriprodukter, fisk och olja minskar risken för sjukdomar. Detta har varit fokus i tidigare kostråd, och har ytterligare stärkts av aktuell forskning.

De föreslagna uppdaterade kostråden gick ut på remiss i september 2024 och i december 2024 ändrades det ursprungliga regeringsuppdraget och datumet för slutleverans flyttades fram. Livsmedelsverket ska under januari–april 2025 göra en ytterligare fördjupad konsekvensanalys av hur det föreslagna svenska kostrådet om rött kött och charkprodukter kan antas påverka folkhälsan, livsmedelsproduktionen, klimatet, den biologiska mångfalden och livsmedelsberedskapen.

3.2.1 Stärka offentliga aktörers arbete för hållbar livsmedelskonsumtion

Livsmedelsverket verkar för en fortsatt utveckling av offentliga måltider med syfte att främja en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion. Arbetet bidrar till målet för det strategiska området Konsument och marknad inom livsmedelsstrategin.

I arbetet med att uppdatera de nationella riktlinjerna för måltider i skolan har Livsmedelsverket under våren genomfört dialogmöten med måltidschefer och rektorer med

bred geografisk spridning. Syftet var att identifiera utmaningar och behov av stöd. De viktigaste inspelen från deltagarna handlade om behov av

- gemensamma mål och tydliggörande kring styrning och ansvarsfördelning
- stöd kring hur måltidsmiljön kan förbättras och anpassas
- gemensamt stöd från myndigheterna som både Skolverket och Livsmedelsverket står bakom.

Dialogerna har varit viktiga för att utveckla stöd som är behovsanpassade och praktiskt användbara för målgrupperna. Likaså har samarbete med Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten bidragit till en bättre samordning i myndigheternas stöd, vilket underlättar implementering och efterlevnad av stödet. Under hösten har tre vetenskapliga underlag publicerats, där forskning om skolmåltidernas effekt på skolprestation, pedagogiska och sociala aspekter av skolmåltiderna samt tillräckligt med tid för lunch, sammanställts. Dessa utgör en del av grunden till evidensbaserade riktlinjer.

Livsmedelsverket koordinerar det Vinnovafinansierade projektet ”Ett nytt recept för skolmåltider” som genom samverkan mellan myndigheter och kommuner syftar till att skapa systemförändring för att uppnå mer hållbara skolmåltider. Målet är att skapa ett skolmåltidssystem som i högre grad än idag involverar eleverna och främjar deras lärande och fysiska och psykiska välmående. Hållbara livsmedel och tjänster ska vara tillgängliga och enkla att använda och det ska finnas tydliga mål och uppdrag för aktörerna i systemet. Under året har en definition på hållbara skolmåltider och nationella mål för hållbara skolmåltider tagits fram i dialog med målgruppen, som ett stöd i verksamheters planering och uppföljning av skolmåltider.

Myndigheten har även delat erfarenheter och resultat från framtagna lösningar med olika metoder för att inspirera till aktivitet på fler platser i landet. Bland annat har arbetet med en av projektets prototyper sammanfattats i ett digitalt material och ett digitalt studiebesök har genomförts i en kommun. Studiebesöket var välbesökt och möjliggjorde deltagande från alla delar av landet. En viktig insikt är att spridning och framför allt implementering av prototyper är svårt. Därför utvecklar projektet ytterligare stöd som ska underlätta för verksamheter att utifrån identifierat nuläge planera, genomföra och följa upp utvecklingsarbete för mer hållbara skolmåltider lokalt.

För att följa upp utvecklingen av kommunernas måltidsverksamhet har Livsmedelsverket för tredje gången genomfört en nationell kartläggning. Frågorna handlade bland annat om kommunernas arbete för att minska matsvinnet, stärka beredskapen samt mål och styrning av måltiderna i skola, förskola och äldreomsorg. Indikatorer till de nationella målen för hållbara skolmåltider, som tagits fram inom projektet ”Ett nytt recept för skolmåltider” inkluderades också i kartläggningen. Mål och indikatorer för hållbara skolmåltider har efterfrågats av måltidsansvariga och förväntas underlätta och effektivisera uppföljningen av lokal utveckling. Sammanställning och analys av resultaten publiceras våren 2025. Livsmedelsverket bedömer att resultaten bidrar till ökad kunskap och medvetenhet om hållbarhetsfrågorna och stärker det långsiktiga arbetet för hälsosamma, hållbara och högkvalitativa måltider i offentlig sektor.

Livsmedelsverkets utåtriktade arbete i branschen och i media bidrar till ökad synlighet samt fortsatt förtroende att delta och föreläsa vid nationella och internationella sammanhang som

belyser offentliga måltider. Antalet som prenumererar på Måltidsbloggen har ökat under året. År 2022 var antalet prenumeranter 664, år 2023 var de 1 552 och 2024 var de 2 016. Det bekräftar att Livsmedelsverkets kompetens är efterfrågad och uppfattas som ett viktigt stöd i fortsatt policyutveckling och hållbarhetsarbete. Via Måltidsbloggen når myndigheten ut till en bred målgrupp: offentliga aktörer på kommunal och regional nivå samt livsmedelsbranschen, vårdaktörer, lärosäten och intresseorganisationer.

3.2.2 Mål och samarbeten för en bättre folkhälsa

Ohälsosamma matvanor är, efter tobak, den livsstilsfaktor som bedöms orsaka mest ohälsa och förtida död i Sverige. Ett för högt salt- och sockerintag i befolkningen är en viktig orsak till denna matrelaterade ohälsa. Mot bakgrund av detta har Livsmedelsverket haft dialoger med flera branschrepresentanter som tagit fram en modell för hur frivilliga överenskommelser om salt och socker ska organiseras och genomföras i producentledet. Myndigheten har redovisat detta i en rapport som publicerades under 2024. Många företag inom livsmedelsbranschen har uttryckt vilja att delta och arbetar nu med att fastställa gemensamma mål för olika livsmedelsgrupper, med planer att kommunicera dessa under våren 2025.

2024 överlämnade Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten förslag till regeringen om nationella mål och insatsområden för att främja en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion. Förslaget syftar till att stärka folkhälsan och bidra till miljömässig hållbarhet fram till 2035.

Myndigheterna identifierar två övergripande mål:

- Livsmedelskonsumtionen ska bidra till bättre och mer jämlik hälsa.
- Negativa miljöeffekter från livsmedelskonsumtionen ska minska, medan positiva effekter på biologisk mångfald och ekosystem ska öka.

För att uppnå dessa mål behövs betydande förändringar på befolkningsnivå. Sex delmål till 2035 föreslogs:

- Konsumtionen av baljväxter, grönsaker, rotfrukter, frukt och bär har ökat med 50 procent till år 2035 jämfört med år 2021.
- Konsumtionen av fullkorn har ökat med 100 procent år till 2035 jämfört med år 2010.
- Konsumtionen av fisk och skaldjur har ökat med 20 procent till år 2035 jämfört med år 2019.
- Konsumtionen av energitäta och/eller näringsfattiga livsmedel har minskat med 50 procent till år 2035 jämfört med år 2021.
- Konsumtionen av kött har minskat med 30 procent till år 2035 jämfört med år 2021.
- Konsumtionen av salt har minskat med 20 procent till år 2035 jämfört med år 2018.

Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten bedömer att de föreslagna målen är nödvändiga och möjliga att uppnå med rätt insatser. Fem insatsområden har identifierats för att skapa förändring i livsmedelssystemet:

1. Stärkta marknadsförhållanden för hållbar och hälsosam konsumtion.
2. En offentlig sektor som föregår med gott exempel.

3. Ökat samarbete mellan offentliga och privata aktörer för en bättre matmiljö.
4. Höjd kompetens hos aktörer i livsmedelssystemet.
5. Ökat fokus på kunskapsutveckling och spridning.

3.2.3 Åtgärder för att nå generationsmålet samt miljökvalitetsmålen

Livsmedelsverket ska arbeta för att minska negativ påverkan på miljön och gynna det som har positiv miljöpåverkan. I det arbetet är det svenska miljömålssystemet styrande. Genom de svenska miljökvalitetsmålen arbetar myndigheten även för att tillgodose miljödimensionen i de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030.

Livsmedel har en tydlig koppling till generationsmålet och flera av miljökvalitetsmålen. Genom arbete med regler, vägledning och kontroll kan produktion, förvaring och distribuering av livsmedel styras mot miljömålen. Livsmedelsverket gör det lättare för konsumenter att konsumera mer miljömässigt hållbart genom att tillhandahålla information och vägleda andra aktörer i livsmedelssektorn mot miljömålen.

Miljömålsrådet

Livsmedelsverket är en av 19 deltagande myndigheter i Miljömålsrådet, vars främsta funktion är att intensifiera arbetet för att nå miljömålen. Miljömålsrådet har identifierat och prioriterat fem strategiska programområden där rådet stärker samarbetet för att öka takten och effektiviteten i miljöarbetet 2023–2026.

Livsmedelsverket koordinerar Miljömålsrådets programområde Samverkan för ett hållbart livsmedelssystem. Syftet med programområdet är att med utgångspunkt i de gemensamma målbilderna för ett hållbart livsmedelssystem dels underlätta för näringsliv och andra relevanta aktörer att agera, dels utveckla myndigheternas samverkan och arbetssätt för ett hållbart livsmedelssystem. Arbetet 2024 har fokuserat på att utifrån en kartläggning av olika aktörers upplevda hinder för ett mer hållbart livsmedelssystem identifiera vad myndigheter kan göra för att undanröja dessa hinder. Sex insatsområden har identifierats där samverkan skulle kunna stärkas med ett bredare hållbarhetsperspektiv: Förenkling för företag, Finansiera omställningen, Konsekvensutredningar, Gemensam kunskapsbas, Uppföljning samt Marknadsföring och matmiljöer. Kunskapsdelning mellan myndigheterna och nya metoder för utökat myndighetssamarbete har även testats. Resultaten visar på vikten av samarbete, men också utmaningar gällande bland annat olika uppdrag och minskade resurser.

Åtgärder för att nå miljökvalitetsmålen

Livsmedelsverkets verksamhet bidrar till flera miljökvalitetsmål. En insats i miljömålsarbetet under 2024 har varit projektet Ett nytt recept för skolmåltider, som syftar till systemförändring för att uppnå mer hållbara skolmåltider, och bland annat bidrar till målen Begränsad klimatpåverkan och Ett rikt växt- och djurliv. Ytterligare ett exempel är uppdraget att ta fram förslag på nationella mål, indikatorer och insatser för hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion som redovisades 2024 och bidrar till målen Begränsad klimatpåverkan, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Läs mer i avsnitt 3.2.1–3.2.2.

Livsmedelsverket arbetar också för minskad miljöpåverkan från den egna verksamheten, såsom minskade utsläpp från resor, minskad energianvändning och att ställa miljökrav i upphandlingar. Detta arbete bidrar främst till målet Begränsad klimatpåverkan. Läs mer i avsnitt 5.4.1.

Säkra livsmedel – Giftfri miljö

En önskad effekt från miljömålet Giftfri miljö är att befolkningens exponering för hälsofarliga kemikalier från livsmedel och dricksvatten ska begränsas. Här bidrar Livsmedelsverket bland annat genom återkommande kemiska analyser av livsmedel och prover från Sveriges befolkning. Dessa insatser är viktiga för att man ska kunna identifiera och följa exponeringen för oönskade ämnen. Livsmedelsverket ansvarar för ett antal nationella provtagningsprogram där både ämnen med fastställda gränsvärden och otillåtna ämnen kontrolleras i livsmedel.

Generellt visar den senaste matkorgsundersökningen att intaget av de flesta hälsoskadliga ämnena ligger på en säker nivå. Medelintaget av dioxiner, PFAS och bly har minskat. Livsmedelsverkets undersökningar av blod och bröstmjölk visar att det fortsatt är viktigt att följa den svenska befolkningens exponering för miljöföroreningar. Under många år har till exempel halterna av dioxin och PCB sjunkit, vilket visar att åtgärderna mot exponering ger effekt och dessa resultat kan användas för att ytterligare stödja lagstiftningen för att minska mängden oönskade kemikalier i samhället.

Läs mer om exponering för hälsofarliga kemikalier från livsmedel och dricksvatten i avsnitt 2.2, 2.3 och 3.1.2.

3.2.4 Åtgärder för minskat matsvinn

Livsmedelsverket arbetar för att halvera matsvinnet i Sverige till 2030, i linje med Agenda 2030:s mål 12.3 samt livsmedelsstrategins mål inom det strategiska området Konsument och marknad. Detta bidrar till minskad resursförbrukning, lägre klimatpåverkan och en mer cirkulär ekonomi.

Den senaste statistiken från Naturvårdsverket är från 2023, och visar att matsvinnet i hushållen inte har minskat i den takt man tidigare trott. Under 2023 slängdes 16 kilogram mat per person och år (avser matsvinn i sopkorgen). Utöver detta tillkommer matsvinn i form av mat och dryck ner i avloppet. Matsvinnet i hushållen har endast minskat med ett kilogram per person och år sedan 2020, vilket är basåret för etappmålen för minskat matsvinn. Förändringen går för långsamt för att nå målen, och det gäller inte bara hushållen utan alla delar av livsmedelskedjan. Det krävs intensifierade insatser av alla aktörer som jobbar med livsmedel för att kunna nå målen.

Under 2024 har konsumentmedvetenheten kring matsvinn ökat, delvis tack vare Livsmedelsverkets kommunikation. Minskningen av svinnet hos hushåll ger både miljöfördelar och ekonomiska besparingar, även om mat till ett värde av 14 miljarder kronor fortfarande slängs årligen. Under året arrangerades den internationella matsvinnsdagen, där Livsmedelsverket presenterade en konsumentundersökning som visade att majoriteten av svenskarna använder sina sinnen för att bedöma matens skick. Kampanjen bidrog till ökad kunskap och engagemang, med potential att ytterligare minska matsvinnet.

Livsmedelsverket har under 2024 uppdaterat informationsmaterial om matsvinn, vilket nu används av kommuner och andra aktörer i hela landet. Det harmoniserade materialet sänker trösklar för att kommunicera om matsvinn, sparar resurser och sprider frågan bredare.

Sverige deltar internationellt i en plattform för minskat matsvinn fram till 2026. Genom föreläsningar och erfarenhetsutbyte stärker Livsmedelverket den svenska hållningen och främjar global kunskapsdelning. Arbetet har lett till framgångar som ökande medvetenhet och bättre samordning, men en snabbare takt krävs för att nå målen. Livsmedelsverket bedömer att fortsatt fokus på samarbete och innovation är avgörande för långsiktig framgång.

Handlingsplanen ”Fler gör mer för minskat matsvinn 2030” uppdaterades under 2024. Ursprungligen överlämnades planen till regeringen i juni 2018 och utgör Sveriges program för att förebygga livsmedelsavfall. Uppdateringen innebär att genomförda åtgärder har tagits bort, medan andra har omformulerats, justerats eller slagits samman för att bättre spegla aktuella behov. Dessutom har nya insatser tillkommit eller förstärkts baserat på senaste kunskap och utveckling. Handlingsplanen kommer att publiceras i februari 2025.

Under 2025 väntas EU införa bindande mål för minskat livsmedelsavfall inom livsmedelsindustrin och senare led i kedjan. Om dessa mål antas måste medlemsländerna anpassa sina nationella program inom två år för att uppfylla dem. Sverige kan därför behöva införa mer långtgående åtgärder för att möta de kommande kraven.

4 Civilt försvar

Sverige bedöms ha ökat sin försörjningsförmåga gällande livsmedel och dricksvatten. Detta tack vare genomförda investeringar, rekryteringar, utbildningar och övningar på lokal, regional och nationell nivå. Under året har myndighetscheferna i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten beslutat om en målbild för beredskapssektorn samt en helt ny tioårsplan. Flera arbetsgrupper är etablerade med tydliga uppdrag om leveranser och en flerårig övnings- och utbildningsplan är fastställd.

Livsmedelsverket är en beredskapsmyndighet med sektorsansvar och ansvarar för nationell samordning när det gäller kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjningen i leden efter primärproduktionen. I samarbete med andra aktörer arbetar myndigheten för att stärka leveranskedjor från produktion till distribution och att höja förmågan att hantera och återhämta sig från störningar i livsmedels- och dricksvattenförsörjningen. Myndigheten utför regelbundna riskanalyser och har fortsatt utveckla sin krisledningsfunktion genom att förstärka förmågan att leda och delta i övningar med anknytning till totalförsvaret med Regeringskansliet, statliga myndigheter, regioner och kommuner samt näringslivet. Livsmedelsverket har även utvecklat mer robusta laboratorieresurser för att kunna analysera farliga ämnen i mat och dricksvatten även under mycket ansträngda förhållanden samt stärkt den nationella vattenkatastrofgruppen VAKA. Ett pilotprojekt inför det kommande investeringsprogrammet har genomförts med stor framgång där flera kommuner och regioner kunde genomföra skyndsam upphandling av utrustning och förnödenheter som direkt stärker försörjningsberedskapen.

4.1 Sektorsansvarig myndighet

Under 2024 har beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten gått från ett rollsökande arbete till att planera gemensamma åtgärder för att öka Sveriges livsmedels- och dricksvattenförsörjning vid fredstida kriser och ytterst krig. Beredskapssektorn har också utökat samverkan med såväl de andra nio beredskapssektorerna som med privat näringsliv i syfte att öka samarbetet kring gemensamma frågor. Under 2024 har det tvärsektoriella samarbetet främst riktats mot beredskapssektorerna transporter, energiförsörjning samt elektronisk kommunikation och post.

Under året har en överenskommelse utarbetats och undertecknats av myndighetscheferna (beredskapssektorns Grunddokument), vilket beskriver hur myndigheterna inom beredskapssektorn ska samarbeta. En årsplan för 2024, som lyfter fram särskilt prioriterade områden för beredskapssektorn, har fastställts, och sju arbetsgrupper har bildats för att fördjupa det gemensamma arbetet. Arbetsgrupperna innefattar områdena CBRNE (engelsk förkortning för kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen), författningsberedskap, lägesbild, Nato, privat-offentlig samverkan, samband samt utbildning och övning. Genom de tematiska arbetsgrupperna har förståelsen ökat inom beredskapssektorn för nuvarande förmågor och vilket arbete som ska prioriteras framåt. Livsmedelsverket bedömer att detta bidrar till att Sveriges förmåga till försörjning av livsmedel och dricksvatten har stärkts.

Utöver årsplanen för 2024 har Livsmedelsverket lett arbetet med att skapa en gemensam målbild för beredskapssektorn och ta fram en tioårsplan med åtgärder som behöver genomföras för att nå målen. Tioårsplanen börjar gälla 2025 och förväntas bidra till ett mer strategiskt arbete i beredskapssektorn. För att säkerställa att beredskapssektorn arbetar på ett effektivt sätt har myndigheternas interna processer setts över, så att sektorsarbetet går i samma takt som myndigheternas interna arbeten och rapporteringskrav. Arbetet resulterade i ett förslag på ny årsprocess för beredskapssektorn, som beslutades i december 2024 av myndighetscheferna i beredskapssektorn. Det strukturskapande arbetet med tioårsplanen och arbetet att se över årsprocesserna har lett till att beredskapssektorn arbetar mer målinriktat och effektivt mot att stärka Sveriges förmåga att hantera fredstida kriser och ytterst krig.

Under året har även en flerårig utbildnings- och övningsplan fastställts för beredskapssektorn, där såväl tvärsektoriella övningar som övningar med näringslivet ingår. Övningsplanen väntas bidra till långsiktighet och systematik i utbildnings- och övningsverksamheten och omfattar aktiviteter som stärker myndigheternas gemensamma förmåga att kunna hantera fredstida kriser och ytterst krig.

4.2 Beredskapsmyndighet

En grundläggande förmåga och uthållighet i samhällsviktig verksamhet utgör en grund för Sveriges försvarsförmåga. Livsmedelverkets samhällsviktiga verksamheter har under året genomfört åtgärder för att stärka verksamhetens resiliens och planerar för att kunna fortsätta bedriva verksamheten på en acceptabel nivå även vid störningar. För att skapa robusthet för störningar håller exempelvis ett internt beredskapslager på att byggas upp för Livsmedelsverkets verksamhet i Uppsalaområdet.

4.2.1 Livsmedelsverkets interna beredskapsarbete

Livsmedelsverket har under året fortsatt att stärka och utveckla myndighetens förmåga att hantera fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig. En viktig del i arbetet är att samordna och få till enhetlighet i myndighetens processer, planer och roller för beredskap. Befintliga förmågor har underhållits och utvecklats samtidigt som nya förmågor byggs upp.

Under året har Livsmedelsverkets arbete med lägesbild och rapportering setts över efter en förnyad dialog med rapportörerna på myndigheten. Nya rutiner har tagits fram och implementerats. Funktionen tjänsteman i beredskap (TiB) har stärkts bland annat genom att rutiner för funktionen har utvecklats och likaså omvärldsbevakningen inom myndigheten. Detta bidrar i sin tur till att stärka krisledningsfunktionen. Förmågan att lägesrapportera och upprätta lägesbilder är fortsatt under utveckling för att möta nya behov och ökade rapporteringskrav.

Livsmedelsverket utbildade och övade under 2023 en ny krisledningsfunktion. Under 2024 har fokus legat på att utveckla myndighetens krigsorganisation, smittskyddsfunktion och radiakgrupp i relation till krisledningsfunktionen. För att säkerställa att det finns personal som kan lösa specifika uppgifter vid kris eller krig har Livsmedelsverket slutit avtal med de frivilliga försvarsorganisationerna Svenska Lottakåren, Försvarsutbildarna och Försvarets personaltjänstförbund. Under året har informationsträffar genomförts och under hösten annonserades tjänsterna för rekryteringen av kommunikatörer och frivilliga stabsassistenter. Rekrytering av personaltjänstspecialister kommer att ske under 2025.

Övning och utbildning är centralt för att upprätthålla förmågor samtidigt som det tar stora resurser i anspråk. Samordningen av utbildnings- och övningsverksamheten har därför stärkts. Det har tagits fram en utbildnings- och övningsplan för åren 2025–2029 som är synkroniserad med motsvarande plan för beredskapssektorn. Under året har det genomförts interna övningar och utbildningar, och myndigheten har deltagit i övningar med andra aktörer.

En utmaning i arbetet med att stärka Livsmedelsverkets beredskap under 2024 är att utveckling och uppbyggnad av totalförsvaret pågår samtidigt. Arbete pågår innan alla ramar och förutsättningar är klara.

4.2.2 Medlemskap i Nato

Sverige är sedan den 7 mars 2024 en del av försvarsalliansen Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato). I och med medlemskapet ändrades förutsättningarna för både det militära och det civila försvaret i Sverige. Sverige förväntas bland annat att arbeta för att uppfylla Natos sju civila förmågor, däribland resilienta system för livsmedels- och dricksvattenförsörjning. Livsmedelsverkets övergripande mål är att det civila nationella beredskapsarbetet så långt det är möjligt ska samordnas med Natos riktlinjer för civil resiliens, där förmåga till värdlandsstöd är en viktig aspekt.

Livsmedelsverket har under 2024 fortsatt att utveckla arbetet med att ta del av och implementera flera av de många förmågekrav som ställs på ett medlemsland i Nato. I egenskap av sektorsansvarig myndighet har arbetet även inneburit att samordna Nato-arbetet inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten och att ta initiativ till en tvärsektoriell samverkan med andra sektorsansvariga myndigheter. Bedömningen är att Livsmedelsverket, och beredskapssektorn därmed har ökat förmågan att aktivt bidra till Sveriges arbete i Nato. Livsmedelsverket bedömer vidare att det pågående arbetet med att höja den civila beredskapsförmågan innebär att Natos förmågekrav redan har eller kommer att tillgodoses.

En gemensam årsplan för beredskapssektorn har tagits fram, där Nato pekades ut som ett prioriterat område för 2024. För att utveckla samverkan och samordning kring de nya kraven på Nato-arbetet tillsatte beredskapssektorns styrgrupp en arbetsgrupp, AG Nato, där Livsmedelsverket är ordförande. AG Nato har tagit fram en uppdragsbeskrivning för arbetet med Nato i beredskapssektorn, påbörjat analysen av åtgärder, tagit fram förslag för en utökad nordisk samverkan samt tagit fram underlag som redovisar myndighetens nuvarande åtgärder för värdlandsstöd till Försvarsmakten i en Nato-kontext. Livsmedelsverket har samordnat för beredskapssektorn gemensamma Nato-texter vid inträdet i Nato och det finns nu en utpekad kontaktpunkt för Nato på respektive myndighet i beredskapssektorn. Bedömningen är att arbetet har resulterat i att beredskapssektorn har ökat sin förmåga att hantera de krav som kommer med medlemskapet i Nato.

Livsmedelsverket är tillsammans med Jordbruksverket, och med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) som stödmyndighet, Sveriges representant i Natos planeringsgrupp för livsmedel och jordbruk (Food and Agriculture Planning Group, FAPG). Livsmedelverket har under 2024 lett samordningen och ansvarat för återrapportering till Regeringskansliet, och har deltagit i ett FAPG-möte under 2024 på Natos huvudkontor i Bryssel.

Sedan 2023 ansvarar Livsmedelsverket för nordiska förmöten i samband med ordinarie FAPG-möten. De nordiska förmötena är av informell karaktär och innehåller bland annat

delning av information som är aktuell ur ett civilt beredskapsperspektiv, och av relevans för Nato. Förmötena är uppskattade av ländernas representanter och väntas kunna bidra till regional samverkan i linje med Natos kommande planer och arbetet med värdlandsstöd.

Livsmedelverket har även medverkat i planeringen av och bidragit med föredrag under en Nato-konferens i Oslo med tema privat-offentlig samverkan och värdlandsstöd. Genom aktivt deltagande i detta arbete bidrar Sverige med erfarenhet och kompetens till Nato.

Livsmedelsverket har under 2024 etablerat månatliga Natoavstämningsmöten med Landsbygds- och infrastrukturdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet, vilka bedöms vara värdefulla för att samordna och informera departementen och myndigheterna om pågående och nya inriktningar i Nato-kontexten.

4.2.3 Livsmedelsförsörjning

Genom myndighetens samrådsgrupp för privat-offentlig samverkan, SKAL, sker en etablerad samverkan med näringsliv och myndigheter kring lägesbilder med anledning av det säkerhetspolitiska läget. Arbetet har resulterat i ett stärkt samarbete och ökad kunskap om hotbild och planeringsinriktning för det civila försvaret bland deltagande aktörer. Tillsammans med näringslivet har samarbetet utvecklats under året med fokus på bland annat cybersäkerhet och avtal. Under hösten genomfördes även en större konferens tillsammans med näringslivet.

Under 2024 har Livsmedelsverket avslutat och redovisat arbetet med uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen för perioden 2021–2023. Arbetet har resulterat i kunskap och ökad förståelse om bland annat de varor som kan bedömas vara strategiska för livsmedelskedjans funktionalitet, de bedömningsgrunder som bör användas vid identifiering av totalförsvarsviktig verksamhet inom livsmedelssektorn, hur företagens förmåga att leverera varor och tjänster under höjd beredskap ser ut och hur man kan mäta mängden mat som flödar i systemet. Arbetet har vidare bidragit till insikter om vilka områden som är i särskilt behov av insatser vilket har informerat myndigheternas fortsatta arbete.

Inom arbetet med övningar för näringslivet har Livsmedelsverket med stöd av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) under hösten arrangerat fyra regionala workshoppar i samarbete med länsstyrelserna Gotlands län, Örebro län, Västra Götalands län respektive Stockholms län. Arbetet är en fortsättning på de nationella bristworkshoppar som arrangerades 2021–2023 och har resulterat i ökad medvetenhet om potentiella bristsituationer och handelsalternativ samt underlag till länsstyrelserna för deras fortsatta arbete med livsmedelsberedskap.

Under hösten 2024 har Livsmedelsverket startat ett pilotprojekt kring förutsättningar att införa ett investeringsprogram för livsmedel, dricksvatten och avlopp. I det kunde kommuner och regioner söka bidrag för åtgärder som minskar sårbarheterna i kommunal och regional samhällsviktig verksamhet kopplad till offentliga måltider och dricksvattenförsörjning. Livsmedelsverket mottog 229 ansökningar och delade ut 41 miljoner fördelat på 37 olika ansökningar. De utbetalade medlen bidrog till att stärka verksamheternas robusthet genom inköp av utrustning såsom vattentankar, reservgeneratorer och frystorkade måltider samtidigt som handläggningen gav möjlighet att stresstesta några av strukturerna för det tilltänkta investeringsprogrammet i mindre skala.

4.2.4 Beredskap inom de offentliga måltiderna

Livsmedelsverket har fortsatt arbetet med att stärka beredskapen för de offentliga måltiderna. Följande kompletterande material till beredskapshandboken, som publicerades 2022, har tagits fram:

- en steg-för-steg-guide
- en kortare film för att skapa en gemensam förståelse för vikten av beredskap för offentliga måltider
- ett presentationsmaterial som stöd för att nå och engagera beslutsfattare i arbetet med att stärka beredskapen.

I samarbete med Jordbruksverket via MATtanken har nätverksträffar genomförts inom det beredskapsnätverk som startades 2023. I nätverket ingår knappt 450 medlemmar, med representanter från 171 kommuner, 16 regioner och 13 länsstyrelser samt ett tiotal myndigheter, forsknings- eller branschorganisationer och liknande. Livsmedelsverket bedömer att träffarna sannolikt har bidragit till ökat erfarenhetsutbyte och kontakt mellan olika aktörer. Under året har Erfarenhetsbanken, en digital plattform som hanteras av MATtanken, utökats med fem erfarenheter om beredskap. Förväntade effekter av arbetet:

- Fler kommuner och regioner har initierat eller utvecklat sitt arbete för att stärka beredskapen för offentliga måltider.
- Erfarenhetsutbyte och samverkan på olika nivåer har ökat.
- Det nya stödmaterialet har bidragit till ökad kompetens inom kommunerna om måltidsverksamhetens beredskapsarbete, både för tjänstemän och för beslutsfattare.

4.2.5 Beredskap mot och förekomst av radionuklider i livsmedel

Under 2024 har Livsmedelsverket stärkt sin förmåga att agera vid kärntekniska händelser. Detta har uppnåtts genom samverkan med nationella och nordiska myndigheter och aktörer inom livsmedelsbranschen. Övningar och diskussionsmöten har ökat förståelsen för olika aktörers roller och ansvar samt klargjort förväntningarna dem emellan. Det har förbättrat kommunikationen och möjliggjort snabbare beslut och effektiv datadelning.

Laborativa satsningar, både internt och via samarbeten, har ökat förmågan att analysera strontium-90 i dricksvatten och mjölk. Kunskapen om bakgrundsexponering för radionuklider via livsmedel har också stärkts. Dessa framsteg gör att Sverige bättre kan bedöma och hantera risker vid kärntekniska händelser.

För att minska oro och sprida information har innehållet om risker med radionuklider i livsmedel översatts till lättläst svenska på Livsmedelsverkets webbplats.

4.2.6 Dricksvattenförsörjning

Livsmedelsverket har genomfört nödvattenövningar tillsammans med länsstyrelserna under ett tiotal år, med ungefär fem övningar per år. Även under 2024 har nödvattenövningar genomförts och Livsmedelsverket har bidragit med ekonomiska och personella resurser. Deltagarna år 2024, som kommer från kommuner, VA-aktörer och regioner, har övats med målsättningen att klargöra rollfördelningen vid en störning i dricksvattenförsörjningen,

identifiera förbättringsområden i kommunala nödvattenplaner och höja förmåga och förståelse för samverkan och prioritering. Nära 100 procent av deltagarna har uppgett att deras förmåga till planering av nödvattenförsörjning har ökat och att de har fått mycket eller ganska mycket kunskap och underlag för planering av händelser som kräver nödvatten. Alla deltagande aktörer har också formulerat handlingsplaner för det fortsatta arbetet.

Den nationella vattenkatastrofgruppen VAKA har hanterat flera larm och gett stöd till flera organisationer vid akuta kriser inom den kommunala dricksvattenförsörjningen. För att stärka de nationella förstärkningsresurserna för nödvattenförsörjning har upphandling gjorts för att kunna köpa in mer nödvattenutrustning. För att stärka utvecklingen av VAKA har två tjänster tillsatts på Livsmedelsverket, och arbete med att skapa ytterligare en depå har påbörjats.

Under året har frivilliga utbildats i hantering av nödvattenutrustning tillsammans med Civilförsvarsförbundet och i samverkan med kommuner och VA-bolag. Deltagarna har efter genomgången utbildning förmåga att montera och demontera nödvattentankar och distribuera nödvatten. Andra effekter av utbildningarna är att samverkan mellan frivilliga och VA-bolag har ökat i tre kommuner samt att alla deltagare har fått ökad kunskap om VAKA:s uppdrag och resurser. 2024 är det första året som utbildningarna har skett i samverkan med VA-bolag.

Stöd till dricksvattenaktörer har stärkts ytterligare genom vidareutveckling av Handboken i krisberedskap och civilt försvar för dricksvatten. Stödmaterial för kunskaps- och förmågehöjning hos dricksvattenaktörerna har publicerats på en ny sida på Livsmedelsverkets webbplats. Livsmedelsverket bedömer att startsträckan för utbildning och övning för dricksvattenaktörerna kortas när material finns lättillgängligt på Livsmedelsverkets webbplats. Detta förväntas leda till att förmågan över tid kommer att höjas.

Livsmedelsverket arbetar för att förbättra samarbetet och öka kunskapen hos berörda aktörer genom att leda olika nätverk. Till exempel inom 30-nätverket, där Livsmedelverket samlar de 30 största dricksvattenaktörerna i Sverige, genomfördes en nätverksträff med ett sextiotal representanter från hela landet som resulterade i ett stärkt nätverk och kunskapshöjning inom beredskapsfrågan.

Arbete har påbörjats för att undersöka ett vatten som inte uppfyller kvalitetskraven för dricksvatten, men som kan drickas under ytterst svåra förhållanden och begränsad tid utan att orsaka skada på konsumenten – så kallat krigsdricksvatten. Arbetet kommer att pågå fram till 2026 och under året har en plan tagits fram för fortsatt arbete och inhämtning av underlag. Uppdraget väntas öka kunskapen och förutsättningarna för att kunna upprätthålla en nödvändig och hälsomässigt säker dricksvattenförsörjning under höjd beredskap, och bidrar till Livsmedelsverkets mål om att alla har tillgång till mat och dricksvatten i kris och krig.

Under året har Livsmedelsverket fortsatt att samla in erfarenheter och lärdomar av hur livsmedels- och dricksvattenförsörjningen har drabbats i Ukraina och Polen till följd av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Bland annat undersöks hur mottagande av stora flyktingströmmar påverkat livsmedels- och dricksvattenförsörjning i Ukraina och Polen, och under ett seminarium hösten 2024 presenterades och diskuterades preliminära resultat. Lärdomarna vävs in i uppbyggandet av en stark livsmedels- och dricksvattenförsörjning och civilt försvar i Sverige, och har hittills ökat medvetenheten om vilka utmaningar som finns på livsmedels- och dricksvattenområdet vid höjd beredskap och krig.

4.2.7 Nödåtgärder för dricksvatten

Den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten kan behöva vidta nödåtgärder för att konsumenterna ska få tillgång till säkert dricksvatten. Vidtagna nödåtgärder rapporteras till de kommunala kontrollmyndigheterna, som i sin tur rapporterar till Livsmedelsverket.

Rapporterade nödåtgärder gäller både kokningsrekommendationer och tillfällen då konsumenter blir hänvisade att hämta dricksvatten från tankar, dunkar eller brandposter. Rapporterade nödåtgärder bedöms vara användbara som indikatorer på hur säkert dricksvattnet är i Sverige. De utgör också en av Sveriges nationella indikatorer för uppföljning av Agenda 2030.

Tabell 11: Nödåtgärder för dricksvatten

	2023*	2022	2021
Kokningsrekommendation	78	66	77
- varav som förebyggande åtgärd	33	27	20
- varav konstaterade kvalitetsproblem	44	39	56
- varav vattenbrist	1	0	1
Antal dygn – kokningsrekommendation	1 406	1 452	1 710
Berörda konsumenter – kokningsrekommendation	116 692	125 859	58 427
Tillhandahållande av nödvatten via tank	179	192	204
- varav som förebyggande åtgärd	149	142	165
- varav konstaterade kvalitetsproblem	11	13	17
- varav vattenbrist	37	37	22
Antal dygn – nödvatten via tank	1 461	1 840	996
Berörda konsumenter – nödvatten via tank	33 888	41 036	47 567

*2024 års resultat erhålls efter att årsredovisningen färdigställts.

Tillhandahållande av nödvatten via tank fortsätter att vara den mest rapporterade åtgärden. I de flesta av fall var anledningen underhåll av distributionsnät, lagning av vattenläcka och förnyelse av distributionsnät. Kokningsrekommendation är en vanlig åtgärd vid händelser där dricksvattenkvaliteten har påverkats av mikrobiologiska ämnen. Jämfört med tidigare år har det totala antalet händelser ökat, medan antalet dygn och antalet berörda personer gått ned.

4.2.8 Laborativ verksamhet kopplat till försörjningsberedskap

Nationellt beredskapslaboratorium för vatten

Nationellt beredskapslaboratorium för vatten – Mikrobiologi (NBV-B) bildades 2023 i samarbete mellan Livsmedelsverket, FOI och SVA. NBV-B:s syfte är att säkerställa en nationell laboratorieförmåga genom rådgivning, analyser och utredning av mikrobiologiska faror i vatten under normalläge, kris och krig. Beredskapslaboratoriet lanserades under 2024 genom publicering på Livsmedelsverkets webbplats och vid den nationella

dricksvattenkonferensen. NBV-B har sedan lanseringen hanterat flera frågor från dricksvattenproducenter om analysmetodik och olika fynd i producenternas vatten.

En analyskatalog för NBV-B har tagits fram, som beskriver den aktuella analyskapaciteten, och ett önskat läge har identifierats. För att nå dit har ett flertal laborativa projekt genomförts, bland annat uppdatering och kvalitetssäkring av en metod för att analysera sjukdomsframkallande organismer, inklusive biologiska stridsmedel, i stora volymer vatten. Metoden användes med gott resultat vid analys i en utbrottsutredning med misstanke om harpest.

Förstärkning och utveckling av den laborativa verksamheten för att möta en osäker omvärld

För att stärka den nationella beredskapen för analys av farliga ämnen i livsmedel och vatten vid kris och krig har kritiska analyser identifierats. En strategi för dessa analyser har tagits fram för att kunna genomföra dem vid en eventuell utslagning. Under 2024 har alternativa metoder för allergener, virus och bakterier utvecklats och ett beredskapslager av förbrukningsmaterial har påbörjats.

Förmågan att kunna analysera en okänd kemisk eller mikrobiologisk förorening i vatten har stärkts genom projektet ”Expanderad nationell laboratorieförmåga för analys av dricksvattenprov med okänt innehåll vid kris och höjd beredskap”. Under projektets gång har vatten analyserats vid både misstänkta och bekräftade inbrott i vattenreservoarer.

För att säkerställa möjligheten till mikrobiologiska analyser även när ordinarie laboratorier inte fungerar har ett arbete med att sätta upp en mobil laboratorieförmåga påbörjats under 2024. Det mobila laboratoriet ska kunna stötta både civila och militära aktörer.

Under 2024 har Livsmedelsverket utfört utbrottsövningar tillsammans med andra centrala myndigheter och aktörer som arbetar med foder- och livsmedelskedjan. De teoretiska övningarna har inkluderat alla steg i analyskedjan från provtagning till hantering av resultat. Övningarna har stärkt krisberedskapen genom att samverkan har visualiserats och lärdomar och förbättringsområden har identifierats. En flexibel lathund för att arrangera övningar har tagits fram för att fortsätta bygga vidare på det arbete som har gjorts.

Livsmedelsverket leder en CBRNE-arbetsgrupp (kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen), vilken samordnar myndigheter inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten och andra beredskapssektorer. Fokus ligger på riskbedömning, hantering vid händelser och återställande. Identifierade kritiska åtgärder stärker Sveriges motståndskraft mot CBRNE-hot.

5 Utveckling av verksamheten och arbete för högt förtroende

Förtroendet för Livsmedelsverket är högt, vilket bekräftas av flera mätningar under 2024. En förtroendemätning bland 1 300 livsmedelsföretag visar att 74 procent har förtroende för myndigheten, med särskilt högt förtroende bland större företag. Enligt Verians anseendemätning har myndigheten ett anseendeindex på 54, vilket är betydligt högre än 42 som är genomsnittet för svenska myndigheter.

Innovationsförmågan har stärkts genom flera strategiska insatser. Myndigheten har förlängt sin innovationsstrategi till 2025 och gjort innovation till ett av tre prioriterade förflyttningsområden. Antalet medarbetare med tjänstedesignutbildning har mer än fördubblats under 2024 och ett internt nätverk för innovation och tjänstedesign har etablerats.

Verksamhetsstödet har utvecklats för att säkerställa effektivitet, kvalitet och hållbarhet. En treårig plan för systematiskt arbete med informationssäkerhet och IT-säkerhet har initierats 2024. Digitaliseringen har förbättrats genom effektivisering av administrativa processer, som till exempel digitaliserade beslut vid rekrytering. Internkontrollen har vidareutvecklats och anpassats till myndighetens styrningsprocesser, med särskilt fokus på säkerhetsskydd och antikorruption. Hållbarhetsarbetet har varit framgångsrikt med minskade koldioxidutsläpp från tjänsteresor, där målet för 2025 redan uppnåtts. En policy för medledarskap har implementerats för att stärka det tillitsbaserade arbetssättet, och ledarutvecklingsprogram har genomförts för att säkerställa hållbart ledarskap.

5.1 Innovation och förändringsförmåga

Utifrån en intern analys av myndighetens innovationsförmåga, har beslut tagits om en förlängning av myndighetens innovationsstrategi för 2025. En stärkt innovations- och förändringsförmåga har dessutom lyfts fram som ett av myndighetens tre förflyttningsområden i inriktningsdokumentet för 2025.

Under 2024 har myndigheten mer än fördubblat antalet medarbetare med utbildning i tjänstedesign då ytterligare 15 medarbetare genomgått en tvådagars grundutbildning. De ingår i ett internt nätverk för innovation och tjänstedesign, med ca 30 deltagare som representerar samtliga avdelningar på myndigheten.

Den uppdaterade strategin, kompetenssatsningen och innovationsnätverket har skapat goda förutsättningar för myndigheten att öka sin innovations- och förändringsförmåga.

5.2 Arbete med att stärka förtroendet för Livsmedelsverket

Målgruppernas förtroende för Livsmedelsverket är av stor betydelse för att myndigheten ska lyckas nå verksamhetsmålen, såväl i vardagen som vid en kris. Den man litar på lyssnar man på – det gäller samtliga målgrupper, såväl konsumenter som företag och kontrollmyndigheter, men även andra som på olika sätt behöver kunskap och stöd för att kunna fatta beslut.

Förtroende tar lång tid att bygga och det byggs i vardagen. Livsmedelsverket stöttar aktörer med kunskap och stöd och möjliggör dialog genom olika nätverk och forum. Under året har Livsmedelsverket vidareutvecklat arbetet för att underlätta för livsmedelsföretag, bland annat genom en mer proaktiv kommunikation och närmare dialog med företag och branschorganisationer i flera frågor. Det gäller till exempel arbetet för att främja utvecklingen av ett mer hållbart livsmedelsutbud och uppbyggandet av Sveriges beredskap för livsmedels- och dricksvattenförsörjning, där Livsmedelsverkets forum för privat-offentlig samverkan ofta lyfts fram som ett gott exempel av branschorganisationerna.

En förtroendemätning som genomfördes hösten 2024 bland livsmedelsföretag (se avsnitt 2.9) visar att kännedomen ökat: nu känner 78 procent av livsmedelsföretagen till Livsmedelsverket, jämfört med 68 procent 2021. Den ökade kännedomen kan förväntas leda till ökat förtroende på längre sikt. Förtroendet hos företagen är oförändrat men fortsatt högt, 74 procent. Stora företag har både högre kännedom och förtroende för Livsmedelsverket jämfört med mindre företag.

Allmänhetens förtroende för Livsmedelsverket är också fortsatt högt. Enligt Verians anseendemätning 2024 är Livsmedelsverkets anseende högt och stabilt, med ett anseendeindex på 54 (detta kan jämföras med index 53 år 2023 respektive 57 år 2022). Det bedöms vara ett gott betyg, mot bakgrund av att genomsnittligt index för landets samtliga myndigheter är 42.

Ett viktigt bidrag till det höga förtroendet är Livsmedelsverkets synlighet i massmedia och kännedomen om myndigheten. För de flesta målgrupperna är det främst genom media man skapar sig sin bild av myndigheter som Livsmedelsverket. Frågor om mat och dricksvatten engagerar, vilket leder till stort intresse från media. Mediebilden av Livsmedelsverket är generellt positiv, 73 procent tycker att de har sett övervägande positiva saker om myndigheten i media (71 procent 2023 respektive 75 procent 2022).

Webbplatsen har en central betydelse för Livsmedelsverkets kommunikation med alla målgrupper. Myndigheten bedömer att målgrupperna är nöjda med informationen och att webbplatsen i hög grad används som en tillförlitlig källa till kunskap. Därmed har den också en viktig uppgift för att stävja desinformation. Webbplatsen utvecklas ständigt och arbetet är särskilt aktivt vad gäller information riktad till företag och aktörer inom civilt försvar. I förtroendemätningen bland livsmedelsföretag, framkom att allt fler företag väljer att vända sig till Livsmedelsverket när de behöver information i sin verksamhet. Bland de företag som varit i kontakt med Livsmedelsverket använde 65 procent webbplatsen som kontaktväg. Detta kan jämföras med 54 procent när frågan ställdes 2021 (frågan ställdes endast i undersökningarna 2024 och 2021). Merparten, 77 procent, är nöjda med den information de får (73 procent 2021). Resultaten bedöms vara positiva, och arbetet med att göra information och struktur på webbplatsen mer användarvänlig pågår kontinuerligt.

Tabell 12: Antal webbplatsbesök, nyhetsartiklar, prenumeranter och journalistfrågor

	2024	2023	2022
Besök på Livsmedelsverkets webbplats per dag	24 700*	30 250	29 100
Nyhetsartiklar som nämner Livsmedelsverket	3 001	2 958	2 449
Prenumeranter på Livsmedelsverkets pressmeddelanden	15 700	15 100	14 100
Prenumeranter på Livsmedelsverkets nyhetsbrev för livsmedelsföretag	8 300	7 900	7 200
Frågor från journalister	850	800	750

*Livsmedelsverket har under 2024 bytt statistiktjänst. Den nya tjänsten räknar inte de besök som inte accepterat cookies. Därför har antalet registrerade besök minskat.

5.3 Utveckling av Livsmedelsverkets informationssäkerhet

Livsmedelsverket har med start 2024 påbörjat en treårig plan för att systematiskt arbeta med informationssäkerhet och IT-säkerhet. Planen syftar till att få full kravuppfyllnad mot Beredskapsförordningen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrift om informationssäkerhet och Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om elektroniska handlingar. Planen har tagit stöd i Livsmedelsverkets resultat från Cybersäkerhetskollen.

Under 2024 har planen utgått från etablering av ett nytt förvaltningsobjekt som bland annat ska kravställa och följa upp hur andra förvaltningsobjektet hanterar sin informations- och IT-säkerhet. Andra säkerhetshöjande åtgärder som har genomförts under 2024 är förstärkt fysisk säkerhet på Livsmedelsverkets huvudkontor i Uppsala, förmågelyft inom säkra kommunikationer samt påbörjad upphandling av e-arkiv för att säkerställa tillgänglighet och riktighet för Livsmedelsverkets elektroniska handlingar.

Under 2024 har en rad IT-säkerhetshöjande åtgärder genomförts, som bidragit till ökat skydd mot några typer av cyberhot och höjd intern förmåga att agera proaktivt för ökad digital säkerhet.

5.4 Hållbar verksamhet

För att arbeta effektivt och kvalitetssäkert i en snabbrörlig omvärld krävs att Livsmedelsverket tillsammans som medarbetare och ledare tar ansvar för verksamhetens uppdrag och utveckling ur ett helhetsperspektiv. Under året har en policy för medledarskap implementerats och stödmaterial tagits fram med målet att förankra arbetet med tillitsbaserat arbetssätt.

Livsmedelsverkets enkät om organisatorisk och social arbetsmiljö visar gott resultat, samtidigt som myndigheten har identifierat återhämtning som en åtgärd att arbeta vidare med.

Livsmedelsverket har digitaliserat beslut vid rekrytering och förändring av anställningsförhållanden och därmed minskat den administrativa arbetsbelastningen för chefer. Årsplanen för lönerevisionsprocessen har justerats till att följa kalenderåret, vilket ger cheferna bättre förutsättningar till en hållbar arbetssituation.

5.4.1 Miljömässig hållbarhet

Under perioden 2019–2024 har Livsmedelsverket minskat energiförbrukningen och koldioxidutsläppen från tjänsteresor. Långsiktiga satsningar på digital mötesteknik, pandemin och flytten till mer energieffektiva lokaler i Uppsala i januari 2021 har bidragit till förändringen.

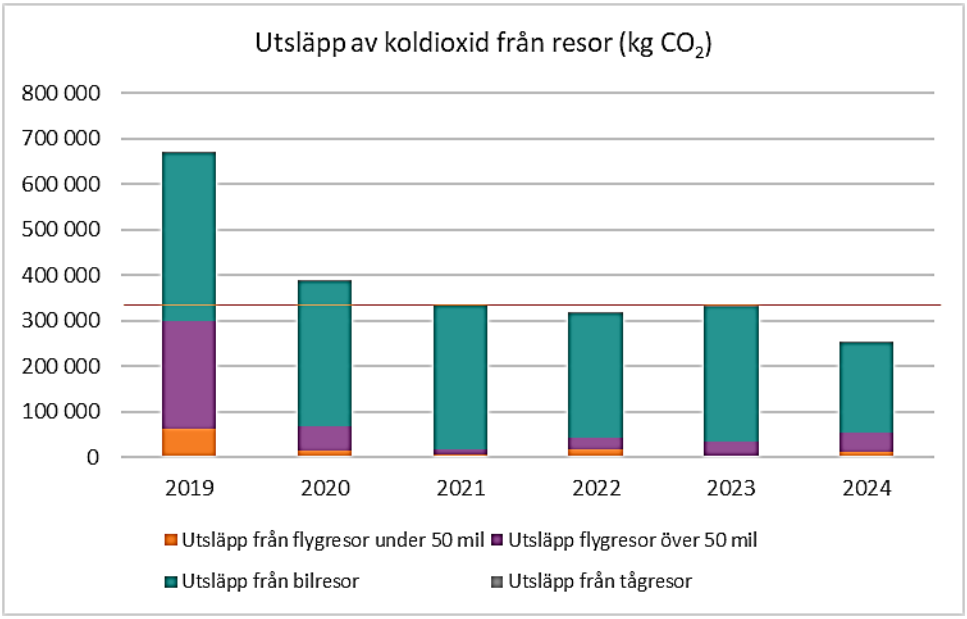

Figur 4: Livsmedelsverkets utsläpp av koldioxid från resor åren 2019–2024

Myndigheten har satt målet att halvera koldioxidutsläpp från tjänsteresor till 2025 jämfört med 2019, med ökad användning av digitala möten. Målet (334 000 kg CO_2) nåddes redan 2022 och har bibehållits. Minskningen skedde främst under pandemiåren 2020–2021. Utsläppen från bilresor, främst vid kontrollbesök, har också minskat något tack vare bränslesnålare fordon och distanskontroller.

5.4.2 Personalomsättning

Livsmedelsverket fortsatte att öka antalet årsarbetskrafter under 2024, även om ökningen är något mindre jämfört med tidigare år. Konkurrensen om kompetenser inom IT, civilt försvar och beredskap, kemister och veterinärer är fortsatt hög. Under 2024 har Livsmedelsverket utbildat ett tiotal livsmedelskontrollanter till slaktkontrollen. Inom området civilt försvar och beredskap har myndigheten till viss del rekryterat internt och samtidigt utvecklat medarbetarna. Rekryteringsstödet till organisationen har förstärkts för att underlätta chefernas arbete i att utveckla organisationen inom främst civilt försvar.

Tabell 13: Personalförändring

	2024	2023	2022
Antal rekryterade kvinnor	39	40	51
Antal rekryterade män	27	32	24
Antal rekryterade – totalt	**66**	**72**	**75**
Personalomsättning (procent)	7,7	9,7	9,4
Personalens genomsnittsålder (år)	49	48	46
Medeltalet anställda – kvinnor	431	426	427
Medeltalet anställda – män	255	247	237
Medeltalet anställda – totalt	**686**	**673**	**663**
Årsarbetskrafter – kvinnor	387	379	374
Årsarbetskrafter – män	243	239	229
Årsarbetskrafter – totalt	**630**	**618**	**603**

När siffran för *Medeltalet anställda – totalt* beräknas kan beräkningen innehålla decimaler. Detta gör att en differens kan uppkomma jämfört med *Medelantalet anställda – kvinnor* + *Medelantalet anställda – män*.

5.4.3 Säkerställande av kompetens på myndigheten

Med stöd av Livsmedelsverkets kompetensinriktning har planer formulerats för att stärka arbetet med strategisk kompetensförsörjning. Kompetensförsörjningsplanerna innehåller gemensamma aktiviteter för att säkerställa att utveckling sker av prioriterad kompetens. Processen har stärkts med fokus på långsiktighet och uppföljning.

Livsmedelsverket har utökat medarbetares möjlighet till löneväxling och därmed stärkt förmånerna i syfte att behålla medarbetare.

Teamcheferna i Livsmedelsverkets regionala kontrollverksamhet har under hösten genomfört ett ledarutvecklingsprogram särskilt designat utifrån deras förutsättning med ledarskap på distans. Utvecklingsprogrammet förväntas resultera i hållbart ledarskap av såväl verksamhet som arbetsgrupp och individ.

Livsmedelsverkets ledarutveckling syftar till att nå ett hållbart chefs- och ledarskap. Alla nya chefer på Livsmedelsverket genomför utbildningar för en kvalitetssäkring av chefs- och ledarskapskompetens. Under året har tre obligatoriska chefsforum och ett antal chefswebbinarier genomförts. Målet är att stärka ledarskapet med tydligt fokus på de verksamhetsförflyttningar som framgår av myndighetens strategiska inriktning.

5.4.4 Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron fortsätter att minska, och är lägre än 2023 och 2022. Även andelen långtidssjuka har minskat något, men är fortfarande en betydande del av den sammantagna sjukfrånvaron. Fördjupad analys av långtidssjukskrivningarna har visat att merparten inte är arbetsrelaterade.

Livsmedelsverket arbetar aktivt med förebyggande, främjande och rehabiliterande insatser. Under 2024 implementerades en ny företagshälsovård, vilket har fallit väl ut. Tillsammans med företagshälsovården har myndigheten utvecklat sitt arbete med både förebyggande

rehabilitering och rehabilitering när en medarbetare har blivit sjukskriven. Utbildningsinsatser inom rehabilitering fortsätter på olika nivåer i organisationen, inklusive extern utbildning för tillträdande chefer.

Under tre år har Livsmedelsverket aktivt stärkt arbetet med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön utifrån årliga mätningar. Det är obligatoriskt för alla enheter inom myndigheten att upprätta handlingsplaner och åtgärda brister i arbetsmiljön. Det har varit en faktor för att sjukfrånvaron återigen minskar. Arbetet med omtankesamtal mellan chef och medarbetare vid upprepad frånvaro fortsätter.

Tabell 14: Sjukfrånvaro i procent av sammanlagd arbetstid

	2024	2023	2022
Kvinnor	4,1	4,9	6,0
Män	4,0	4,1	3,7
Totalt	**4,0**	**4,6**	**5,2**
Upp till 29 år	2,7	2,0	3,7
30–49 år	3,5	4,3	5,5
50 år eller äldre	4,7	5,2	4,9
Andelen långtidssjuka (>60 dagar) av Livsmedelsverkets sjukfrånvaro	48,8	53,2	49,8

5.4.5 Inkludering och jämställdhetsintegrering

Livsmedelsverket arbetar aktivt med att förebygga diskriminering och andra hinder för lika rättigheter och möjligheter för myndighetens personal.

Lönekartläggning genomförs varje år och visar att myndigheten har jämställda löner. Det har gjorts en partsgemensam översyn av lönekriterierna med utgångspunkt i en ny policy för medledarskap. Arbetet med medledarskap har möjliggjort en översyn av guiden för medarbetarsamtal med syftet att alla ska ha likvärdiga möjligheter till kompetensutveckling utifrån verksamhetens behov.

5.4.6 Intern styrning och kontroll

Internkontroll är en central del av myndighetens arbete för att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt, lagligt och enligt uppsatta mål. Arbetet omfattar identifiering och hantering av risker, tydliga processer och rutiner samt kontinuerlig uppföljning för att säkra kvalitet och minimera risker. Internkontroll bidrar till transparens, säkerhet och effektivitet i organisationens arbete.

Under 2024 har Livsmedelsverket vidareutvecklat internkontrollen och anpassat den till myndighetens styrningsprocesser. Arbetet har kompletterats med säkerhetsskyddsfrågor i enlighet med säkerhetsskyddslagen (2018:585). Myndigheten har även fokuserat på att förebygga korruption, bedrägeri och oegentligheter samt prioriterat visselblåsarärenden för att säkerställa korrekt handläggning och effektiva hanteringsprocesser.

Myndighetens interna regler kring mutor, jäv och bisysslor har reviderats under året. Dessa regler ses över årligen för att säkerställa att de är aktuella och relevanta. Introduktionsdagarna

för nyanställda, som hålls två gånger per år, inkluderar utbildning och övningar för att öka förståelsen för statliga värdegrunder samt hantering av frågor kopplade till mutor, jäv och bisysslor.

Som en del av det förebyggande arbetet har en plan för riskanalys kopplad till korruptionsrisker tagits fram inför 2025. Planen omfattar nulägesanalys, framtagning av underlag, workshoppar och prioritering av risker, vilket ska leda till en tydlig åtgärdsplan. Arbetet med denna riskanalys inleds i januari 2025 under ledning av ansvariga chefer och chefsjuristen, och förväntas bidra till en ökad säkerhet och effektivitet i myndighetens arbete.

5.5 Avgiftsområden

Tabell 15: Ekonomiskt resultat 2024 för Livsmedelsverkets avgiftsområden (tusen kronor)

Verksamhet		Ack över-/ underskott tom 2022	Över-/ underskott 2023	Budgeterade intäkter 2024 1)	Intäkter 2024	Budgeterade kostnader 2024 1)	Kostnader 2024	Budgeterat resultat 2024	Resultat 2024	Utgående ack över-/ underskott 11)
Offentligrättslig verksamhet	2) 3)									
Gränskontroll	4)	5 966	1 009	21 000	21 271	24 000	23 746	-3 000	-2 475	4 500
Kontroll av livsmedelsanläggningar		-5 120	-1 901	40 600	37 395	38 400	38 295	2 200	-900	-7 921
Kontroll av slakterier och VHA	5)	-21 870	-33 764	0	773	0	42 522	0	-41 749	-97 383
Kontroll av slakterier och VHA, fasta avgifter	6)	0	0	60 000	63 125	60 000	63 125	0	0	0
Nationella kontrollprogram	7) 8)	1 057	787	26 800	25 036	25 800	28 328	1 000	-3 292	-1 448
Myndighetsärenden	9)	517	-219	400	355	450	683	-50	-328	-30
Summa		**-19 450**	**-34 088**	**148 800**	**147 955**	**148 650**	**196 699**	**150**	**-48 744**	**-102 282**
Uppdragsverksamhet		2 311	-33	13 330	13 885	15 765	14 610	-2 435	-725	1 553
Tjänsteexport	10)	2 266	23	4 900	4 877	5 500	5 006	-600	-129	2 160
Totalt avgiftsfinansierad verksamhet		**-14 873**	**-34 098**	**167 030**	**166 717**	**169 915**	**216 315**	**-2 885**	**-49 598**	**-98 569**

1) Budget enligt regleringsbrev för 2024.
2) Intäkter hänförliga till respektive avgiftsområde inom offentligrättslig verksamhet, men som inte är offentligrättsliga intäkter redovisas i tabellen som kostnadsreduktioner.
3) Livsmedelsverket har från och med 2024 en ny uppdelning av verksamheterna inom offentligrättsliga avgifter.
4) Antalet importerade sändningar har ökat kraftigt under senare år och verksamheten har förstärkt bemanningen för att möta antalet sändningar. Under 2024 är bemanningen i balans med antalet sändningar. Överskottet från tidigare år beräknas vara förbrukat under 2025 då kostnaderna är högre än intäkterna under året.
5) Avser kostnader för kundförluster och räntekostnader på grund av obetalda kundfordringar. För 2024 uppgår dessa kostnader till 27,5 mkr vilket bygger på det redan stora underskottet. Under 2024 har nedskrivning av slakteriavgifter för 2018 gjorts motsvarande 15 mkr.
6) Från 1 januari 2024 införde Livsmedelsverket ett nytt avgiftssystem med fasta avgifter som tas ut i enlighet med artikel 79.1 b i förordning (EU) 2017/625. De kostnader som inte täcks av avgifterna täcks istället av anslag 1:26 Slakterikontroll.
7) Stöd för minskning av slakteriavgifter inom avgiftsområdena har redovisats som en transferering på anslaget för slaktkontroll, totalt 7,9 mkr.
8) Årets volymer inom kontroll av restsubstanser och salmonella minskade både jämfört mot budget och föregående år. Detta innebar en intäktsminskning på 2,1 mkr mot budget. Årets kostnader minskade endast marginellt med 0,1 mkr, eftersom kostnaderna, till skillnad mot intäkterna, inte är lika starkt kopplade till volymförändringar.
9) Avgiftsverksamheten myndighetsärenden är nu i balans. Nya avgifter är beslutade för 2025–2027 för att säkerställa ett balanserat resultat över kommande tre år.
10) Arbetet med valideringar på grund av ny lagstiftning har påbörjats. Arbetet väntas fortsätta kommande år och kommer att minska det ackumulerade överskottet.
11) Flera avgifter har ett utgående över- eller underskott som överstiger 10 procent av verksamhetens omsättning. Myndigheten har tagit fram åtgärder som kommer att ge balans över ett antal år.

5.6 Tilläggsupplysningar till resultatredovisningen

5.6.1 Intäkts- och kostnadsredovisning

I resultatredovisningens ekonomiska översikt fördelas samtliga intäkter och kostnader inklusive årets kapitalförändring, uppbördsverksamhet och lämnade bidrag på Livsmedelsverkets verksamhetsgrenar. Kostnader som inte enkelt kan knytas till en verksamhetsgren rapporteras på verksamhetsgren Övrigt. Dessa kostnader fördelas sedan ut manuellt på aktuella verksamhetsgrenar och resterande del fördelas ut proportionellt på alla verksamhetsgrenar.

5.6.2 Tidredovisning

Livsmedelsverkets anställda rapporterar sin arbetstid fördelat på aktivitetskoder. Aktivitetskoderna är knutna till de olika verksamhetsgrenarna. Arbetstid som är rapporterad på lednings- och stödprocesser är knutna till på verksamhetsgren Övrigt och fördelats proportionellt på alla verksamhetsgrenar.

5.6.3 Overheadkostnader

Overheadkostnader är gemensamma kostnader för myndighetens ledning på såväl verks- samt avdelnings- och enhetsnivå samt verksamhetsstöd, till exempel lokaler, HR, ekonomi och IT. Kostnaderna har fördelats ut med olika nycklar, främst med lönekostnad som bas. Kostnaden för vissa funktioner som är förknippade med verksamhet kopplad till Livsmedelsverkets roll som myndighet, till exempel remissarbete och samordning av miljöarbete, fördelas endast på anslagsfinansierad verksamhet.

6 Finansiell redovisning

6.1 Sammanställning över väsentliga uppgifter

(Belopp anges i tusen kronor om ej annat anges.)

Sammanställning	2024	2023	2022	2021	2020
Låneram					
Beviljad låneram	249 500	200 000	130 000	127 000	120 000
Utnyttjad låneram	192 370	165 492	117 902	85 325	78 753
Kontokrediter hos Riksgäldskontoret					
Räntekontokredit*	840 000	775 000	735 000	615 500	415 500
Max utnyttjad under året	-770 130	-736 170	-639 773	-463 031	-372 817
Räntor avseende räntekonto i Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	0	0	0	0	12
Räntekostnader	-32 925	-28 610	-5 365	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	167 030	282 596	261 318	250 995	258 081
Totala avgiftsintäkter	171 944	286 775	261 103	243 144	258 114
Anslagskredit					
Beviljad anslagskredit, 1:14 ap. 1	11 663	9 830	10 331	8 100	7 717
Utnyttjad anslagskredit, 1:14 ap. 1	0	0	-1 625	0	0
Beviljad anslagskredit, 1:15 ap. 2	0	0	0	0	0
Utnyttjad anslagskredit, 1:15 ap. 2	0	0	0	0	0
Beviljad anslagskredit, 1:26 ap. 1	0	0	0	0	0
Utnyttjad anslagskredit, 1:26 ap. 1	0	0	0	0	0
Beviljad anslagskredit, 1:27 ap. 1	0	0	0	0	-
Utnyttjad anslagskredit, 1:27 ap. 1	0	0	0	0	-
Anslagssparande					
Anslagssparande 1:14 ap.1**	4 336	6 433	0	12 984	9 729
Anslagssparande 1:26 ap.1***	12 939	0	0	0	0
Bemyndiganden - ej tillämpligt					
Årsarbetskrafter och anställda m.m.					
Antalet årsarbetskrafter	630	618	603	570	584
Medelantalet anställda	686	673	663	634	641
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 244	1 145	1 117	1 107	1 121
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-50 580	-34 233	-25 245	2 517	-40 520
Balanserad kapitalförändring	-47 418	-13 326	11 920	-19 597	20 923

* Räntekontokrediten har under 2024 minskats från 850 000 tkr till 840 000 tkr.
** Myndigheten disponerar endast anslagssparande och anslagskredit inom anslag 1:14 ap.1 Livsmedelsverket (ram).
** Av 2020 års tilldelning har 2 908 tkr, avseende anslag 1:26 ap.1 Nedsättning av slakteriavgifter 2020, återbetalats.
** Av 2021 års tilldelning har 5 317 tkr, avseende anslag 1.26 ap.1 Nedsättning av slakteriavgifter 2021, återbetalats och 1 780 tkr avseende anslag 1:27 ap.1 Civilt försvar 2021, återbetalats (indragning).
** År 2022 hade myndigheten inget anslagssparande, utan utnyttjade istället anslagskrediten på anslag 1:14 ap.1 Livsmedelsverket (ram). Av 2022 års tilldelning har 9 966 tkr avseende 1:15 ap.2 Konkurrenskraftig livsmedelssektor, 17 921 tkr avseende 1:26 ap.1 Nedsättning av slakteriavgifter samt 10 000 tkr avseende anslag 1:27 ap.1 Civilt försvar återbetalats (indragning).
** Av 2023 års tilldelning har 15 885 tkr av anslag 1:15 ap.2 Konkurrenskraftig livsmedelssektor samt 15 681 tkr av anslag 1:26 ap.1 Nedsättning av slakteriavgifter återbetalats (indragning).
** Av 2024 års tilldelning kommer 1 878 tkr av anslag 1:15 ap.2 Konkurrenskraftig livsmedelssektor och 137 tkr av anslag 1:27 ap.1 Civilt försvar återbetalas (indragning).
*** Anslagssparande år 2024 uppgår till 12 939 tkr för anslag 1:26 ap.1 Slakterikontroll. Anslagsbehållningen får disponeras under år 2025.

6.2 Resultaträkning

(belopp anges i tusen kronor)

Resultaträkning	Not	2024	2023
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	579 244	373 258
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	171 944	286 775
Intäkter av bidrag	3	40 699	60 371
Finansiella intäkter	4	127	152
Summa		**792 013**	**720 557**
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-566 353	-523 861
Kostnader för lokaler		-50 565	-48 370
Övriga driftskostnader	6	-167 028	-135 265
Finansiella kostnader	7	-33 032	-29 176
Avskrivningar och nedskrivningar		-25 616	-18 117
Summa		**-842 594**	**-754 789**
Verksamhetsutfall		**-50 580**	**-34 233**
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		5	1
Medel som tillförts statsbudgeten			
från uppbördsverksamheten, sanktionsavgift		-5	-1
Summa		**0**	**0**
Transfereringar			
Erhållna medel från statens budget för finansiering av bidrag	1, 8	69 107	79 331
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	1, 8	0	0
Lämnade bidrag	9	-69 107	-79 331
Summa		**0**	**0**
Årets kapitalförändring	10	**-50 580**	**-34 233**

6.3 Balansräkning

(belopp anges i tusen kronor)

Balansräkning	Not	2024-12-31	2023-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	11	125 531	104 562
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	12	343	775
Summa immateriella anläggningstillgångar		**125 873**	**105 337**
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	13	15 348	16 747
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	14	46 783	45 668
Beredskapstillgångar	15	27 497	19 321
Summa materiella anläggningstillgångar		**89 628**	**81 737**
Varulager			
Varulager och förråd	16	644	590
Summa varulager		**644**	**590**
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	17	637 578	709 386
Fordringar hos andra myndigheter	18	15 894	16 732
Övriga kortfristiga fordringar		9	11
Summa kortfristiga fordringar		**653 480**	**726 130**
Periodavgränsningsposter	19		
Förutbetalda kostnader		17 864	15 612
Upplupna bidragsintäkter		3 582	3 631
Övriga upplupna intäkter		61 778	18 167
Summa periodavgränsningsposter		**83 225**	**37 411**
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	1, 20	-1 165	-405
Summa avräkning med statsverket		**-1 165**	**-405**
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	21	0	0
Summa kassa och bank		**0**	**0**
SUMMA TILLGÅNGAR		**951 685**	**950 799**

Balansräkning	Not	2024-12-31	2023-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	22		
Statskapital		19 869	9 833
Balanserad kapitalförändring		-47 418	-13 326
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-50 580	-34 233
Summa myndighetskapital		**-78 129**	**-37 725**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	23	553	211
Övriga avsättningar	24	7 219	4 907
Summa avsättningar		**7 773**	**5 117**
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	25	192 370	165 492
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	26	668 792	695 012
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	27	20 609	17 787
Leverantörsskulder		55 436	29 651
Övriga kortfristiga skulder	28	9 833	7 907
Summa skulder m.m.		**947 040**	**915 849**
Periodavgränsningsposter	29		
Upplupna kostnader		57 085	51 177
Oförbrukade bidrag		17 917	16 380
Summa periodavgränsningsposter		**75 002**	**67 557**
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		**951 685**	**950 799**
ANSVARSFÖRBINDELSER			
Övriga ansvarsförbindelser		0	0

6.4 Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (belopp i tusen kronor)

Anslag Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	Ingående överförings-belopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Om-disponerade anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings-belopp
1:14 Ap 1 Livsmedelsverket (ram)	6 433	388 770	-	-	395 203	-390 867	4 336
1:15 Ap 2 Konkurrenskraftig livsmedelssektor-del till Livsmedelsverket, se även not 30	15 885	51 000	-	-15 885	51 000	-49 122	1 878
1:26 Ap 1 Slakterikontroll (ram), se även not 30	15 681	179 837	-	-15 681	179 837	-166 898	12 939
1:27 Ap 1 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet-Civilt försvar del till Livsmedelsverket (ram), se även not 30	0	41 000	11 000	-	52 000	-51 863	137
	37 999	**660 607**	**11 000**	**-31 566**	**678 040**	**-658 750**	**19 290**

Redovisning mot inkomsttitel (belopp i tusen kronor)

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2714 473 Sanktionsavgifter vid Livsmedelsverket		5

6.4.1 Finansiella villkor för anslag enligt regleringsbrevet för 2024

Enligt regleringsbrevet disponerar Livsmedelsverket en anslagskredit på anslag 1:14 ap.1 på 11 663 tkr. Anslagsbehållning som får disponeras 2024 är 3 procent på 1:14 ap. 1.

Det utgående överföringsbeloppet uppgår till 4 336 tkr av 2024 års tilldelning vilket underskrider maxbeloppet på 3% av anslagsbehållningen som myndigheten får disponera. Hela anslagssparandet förs över till nästa år. Anslaget är räntebärande.

Anslag 1:26 Slakterikontroll

Livsmedelsverket har tilldelats 179 837 tkr varav 166 898 tkr har använts. Anslagsbehållningen på 12 939 tkr från år 2024 får disponeras år 2025.

Anslag 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet

Livsmedelsverket har tilldelats 52 000 tkr varav 51 863 tkr har använts.

6.4.2 Villkor för anslag

1:14 ap.1 Livsmedelsverket

1. Minst 130 500 tkr bör användas för att förstärka arbetet med civilt försvar varav minst 20 000 tkr bör användas för att stärka det arbete som inletts för uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen och att säkerställa dricksvatten-försörjningen. Minst 6 000 tkr bör användas till uppbyggnaden av ett nationellt beredskapslaboratorium för mikrobiologiska dricksvattenanalyser. För uppgiften att vara sektorsansvarig myndighet ska minst 7 500 tkr användas.
   Villkoren är uppfyllda.
   Livsmedelsverket har använt 139 296 tkr för att förstärka arbetet med civilt försvar varav 32 741 tkr till att stärka det arbete som inletts för uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen och att säkerställa dricksvattenförsörjningen. Totalt 7 624 tkr har använts till uppbyggnaden av ett nationellt b*eredskapslaboratorium för mikrobiologiska dricksvattenanalyser. Totalt 15 880 tkr har använts för uppgiften att vara sektorsansvarig myndighet.*

2. Livsmedelsverket ska använda högst 78,9 tkr som abonnemangsavgift för det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Beloppet ska betalas efter fakturering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
   Villkoret är uppfyllt.
   Livsmedelsverket har använt 78,9 tkr av anslaget för detta ändamål.

1:15 ap.2 Konkurrenskraftig livsmedelssektor – del till Livsmedelsverket

1. Livsmedelsverket får använda högst 34 000 tkr för genomförande av uppdraget att vidta åtgärder inom ramen för livsmedelsstrategin (N2019/03245) för genomförande av uppdraget att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin (N2020/01010) och för genomförande av åtgärder för att öka likvärdigheten i livsmedelskontrollen i hela landet (N2020/03067). Beträffande stöd till företag vid finansiering av verksamhet som syftar till att få svenska anläggningar godkända för export till tredje land får medel disponeras i enlighet med förordningen (2018:1500) om stöd för åtgärder inom ramen för livsmedelsstrategin.
   Villkoret är uppfyllt.
   Livsmedelsverket har använt 32 667 tkr av anslaget.

   Varav livsmedelsstrategin (N2019/03245):
   - **Minskat matsvinn**: Livsmedelsverket får för åtgärdens genomförande använda 6 000 tkr årligen för åren 2021–2025.
     Utfall: 5 977 tkr.

   - **Offentliga måltider**: Livsmedelsverket får för åtgärdens genomförande använda 4 000 tkr årligen för åren 2021–2025.
     Utfall: 3 998 tkr.

- **Vidareutveckling av Nyckelhålet:** Livsmedelsverket får för åtgärdens genomförande använda 2 000 tkr årligen för åren 2021–2025.
  Utfall: 1 985 tkr.

- **Insatser mot livsmedelsfusk:** Livsmedelsverket får för åtgärdens genomförande använda 3 000 tkr årligen för åren 2021–2025.
  Utfall: 2 972 tkr.

- **Utveckla arbetet med exportgodkännanden för svenska livsmedel och jordbruksvaror:** Livsmedelsverket får för åtgärdens genomförande använda 5 000 tkr årligen för åren 2021–2025. Enligt regeringsbeslut 2022-06-30 (N2022/01537) (N2022/01481) ändras uppdraget om att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin (N2019/03245). Ändringen innebär att medel för att utveckla arbetet med exportgodkännanden för svenska livsmedel och jordbruksvaror utökas till 6 000 tkr från 2022, och för 2023–2025 beräknas 6 000 tkr årligen. Livsmedelsverket har efter regeringsbeslut 2022-06-30 (N2022/01537) (N2022/01481) rätt att använda 6 000 tkr för 2024.
  Utfall: 5 888 tkr.

- **Finansiera verksamhet som syftar till att få svenska anläggningar godkända för export till tredje land:** Livsmedelsverket får för åtgärdens genomförande använda 2 000 tkr årligen för åren 2021–2025. Enligt regeringsbeslut 2022-06-30 (N2022/01537) (N2022/01481) ändras uppdraget om att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin (N2019/03245). Ändringen innebär att medel som syftar till att få svenska anläggningar godkända för export till tredje land minskas till 1 000 tkr från 2022, och för 2023–2025 beräknas 1 000 tkr årligen. Livsmedelsverket har efter regeringsbeslut 2022-06-30 (N2022/01537) (N2022/01481) rätt att använda 1 000 tkr för 2024.
  Utfall: 4 tkr.
  Ingen anläggningsinspektion genomfördes 2024. Anläggningsinspektioner är numera ovanliga, medan landsinspektioner utförs mer regelbundet. För landsinspektioner står myndigheten för finansiering genom anslag.

- **Bidrag till förenkling genom utveckling av verksamt.se:** Kostnaderna för uppdraget ska belasta utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, upptagna anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor, ap.2.
  Utfall: 3 582 tkr.
  Livsmedelsverket har finansierat verksamheten genom:
  - *bidrag från Tillväxtverket med 2 129 tkr*
  - *anslag 1:15 ap.2 Konkurrenskraftig livsmedelssektor med 1 453 tkr*

Varav livsmedelsstrategin (N2020/03067):

- **Öka likvärdigheten i livsmedelskontrollen i hela landet**:
  Livsmedelsverket fick använda 16 000 tkr under 2021 för genomförande av

detta uppdrag. För åren 2022–2023 beräknas 13 000 tkr årligen för åtgärderna och för åren 2024–2026 beräknas 11 000 tkr årligen.
Utfall: 10 844 tkr.

Varav livsmedelsstrategin (N2020/01010):

- **Uppdrag att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin:**
  Uppdraget om att genomföra åtgärder inom vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin (N2020/01010) ändras i regleringsbrev 2023 genom att uppdraget förlängs och att medel tillförs för åtgärderna att uppdatera vägledningar, informationsinsatser för företag och uppdatera branschriktlinjer. För 2023 får 1 500 tkr användas och för 2024–2025 beräknas 1 000 tkr årligen.
  Utfall: 1 000 tkr.

2. Livsmedelsverket får använda högst 15 000 tkr för ersättning till privatpersoner för analyskostnader av förekomsten av trikiner eller cesium-137 i vildsvinskött, varav högst 2 000 tkr får användas för Livsmedelsverkets administrationskostnader. För ersättningarna tillämpas förordningen (2021:576) om ersättning för vissa analyskostnader av vildsvinskött.
   Utfall totalt: 14 583 tkr.

   Ersättningen betalas till ackrediterade laboratorier som utför analyser av vildsvinskött för privatpersoners räkning och från och med 4 november 2024 även för registrerade jägares räkning. Subventionen är som högst 120 kronor, respektive 495 kronor, för varje analys av trikiner och cesium-137. Utfallet är beroende av antal nedlagda vildsvin. Utfallet är i linje med den prognos som gjordes inför året.
   Utfall subventioner: 13 808 tkr.
   Utfall administrationskostnader: 774 tkr.

3. Livsmedelsverket får använda högst 2 000 tkr för att genomföra uppdrag att samordna kommunikationsinsatser i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin (N2022/01539).
   Utfall: 1 873 tkr.

1:26 ap.1 Slakterikontroll

Disponeras av Livsmedelsverket: 179 837 tkr.

Anslagsposten får användas för utgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet gällande slakterier och vilthanteringsanläggningar som inte täcks av avgifter som tas ut i enlighet med artikel 79.1 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Anslaget får även användas för statligt stöd i form av nedsättning av vissa avgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som betalas av slakterier och vilthanteringsanläggningar.

Utfall totalt 166 898 tkr.

Från och med 1 januari 2024 infördes ett nytt avgiftssystem med fasta avgifter vid kontroll av slakt och därmed även ändrade villkor för anslag 1:26. Livsmedelsverket upprättade med anledning av det ett preliminärt avgift- och stödbeslut för december 2023 och därmed redovisades stöd om 6 000 tkr för nedsättningen av avgifter på 2023. Under 2024 upprättades faktiska avgift- och stödbeslut avseende december 2023, varav 3 600 tkr användes för stöd. De kvarvarande 2 400 tkr har bokförts som en intäkt av andra ersättningar. Myndigheten har förbrukat 166 898 tkr 2024 och har därmed ett anslagssparande om 12 939 tkr till 2025.

1. Högst 8 000 tkr får användas för nedsättning av avgifterna för genomförande av det nationella kontrollprogrammet för salmonella till slakterier och vilthanteringsanläggningar. Stöd betalas i enlighet med de villkor som anges i 1 kap. och artikel 26 i kommissionens förordning (EU) 2022/2472 av den 14 december 2022 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUT L 327, 21.12.2022, s.1–81). Stöd får inte betalas ut till ett företag som är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav till följd av ett tidigare kommissionsbeslut som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden. Livsmedelsverket ska följa upp stödet. Bestämmelser om offentliggörande, rapportering och registerföring finns i 12 a § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och i förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.
   Livsmedelsverket har använt 7 903 tkr av anslaget för detta ändamål.

2. Anslagsposten får användas för att täcka kostnader för godkännande av anläggningar för slakteri- och vilthanteringsanläggningar som har en planerad årlig slaktvolym som understiger 5 000 ton enligt de villkor som framgår av kommissionens förordning (EU) 2023/2831 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse. De uppgifter som en medlemsstat har enligt artikel 6.4 och 7.4 i kommissionens förordning (EU) 2023/2831 ska utföras av Livsmedelsverket. Vidare ska Livsmedelsverket föra ett register över stöd som lämnas enligt kommissionens förordning (EU) 2023/2831. Ett sådant register ska innehålla de uppgifter som behövs för att det ska vara möjligt att fastställa att de villkor för stöd som anges i kommissionens förordning (EU) 2023/2831 är uppfyllda. Bestämmelser om myndigheters förpliktelser att rapportera finns i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och i förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.
   Livsmedelsverket har använt 80 tkr av anslaget för detta ändamål.

1:27 ap.1 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet – Civilt försvar

Disponeras av Livsmedelsverket: 52 000 tkr.

1. Anslagsposten får användas för förberedande åtgärder för uppbyggnad av omsättningslager av livsmedel och insatsvaror, för utredning av investeringsprogram för livsmedel, dricksvatten och avlopp, bidrag och stöd till kommuner och regioner, för att samordna nationell mät- och riskvärderingsförmåga när det gäller farliga ämnen (CBRN) vid kris eller höjd beredskap samt för uppdraget om nationell laboratorieförmåga avseende kemiska dricksvattenanalyser (LI2023/03471). Högst
   20 000 tkr får användas för att stärka beredskapen inom dricksvattenförsörjningen.
   Villkoret är uppfyllt.
   Livsmedelsverket har använt 51 863 tkr av anslaget, varav 19 467 tkr har använts för att stärka beredskapen inom dricksvattenförsörjningen.

2. Högst 3 000 tkr får rekvireras av Totalförsvarets forskningsinstitut för medverkan i nationellt beredskapslaboratorium för mikrobiologiska dricksvattenanalyser.
   Villkoret är uppfyllt.
   Livsmedelsverket har använt 3 000 tkr av anslaget för detta ändamål

6.5 Tilläggsupplysningar

6.5.1 Allmänt

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges.

Avrundningarna i tabellerna kan ge mindre differenser vid manuell summering.

6.5.2 Tillämpade redovisningsprinciper

Livsmedelsverkets redovisning följer god redovisningssed. Redovisningen är upprättad i enlighet med Förordning (SFS 2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till denna.

Beloppsgräns för periodavgränsningsposter uppgår till 100 tkr.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 anslagsavräknas först vid uttaget enligt övergångsbestämmelsen till 12 § Anslagsförordningen.

6.5.3 Värderingsprinciper

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga omsättningstillgångar har värderats till anskaffningsvärdet, alternativt verkligt värde om detta är lägre än anskaffningsvärdet, om inte annat anges i not.

Lagret värderas enligt principen FIFU (Först In – Först Ut).

Immateriella anläggningstillgångar

För att utgifter för en egenutveckling ska aktiveras som en anläggningstillgång krävs att den har ett sammanlagt värde om minst 300 tkr och en nyttjandeperiod på minst tre år. För anskaffade rättigheter gäller samma regler för anskaffningsvärde och nyttjandeperiod som för materiella anläggningstillgångar.

Materiella anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 50 tkr och en beräknad nyttjandeperiod som uppgår till minst tre år. Under året ändrades beloppsgränsen från 25 tkr till 50 tkr. Objekt som utgör en fungerande enhet och vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till minst 50 tkr klassificeras också som anläggningstillgång. Under året fattades beslut om en särskild beloppsgräns om 150 tkr för beredskapsinventarier. Avskrivning sker från och med den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

Mindre laboratorieutrustning	3–5 år
Avancerad laboratorieutrustning	5–10 år
Möbler, fordon och övrig utrustning	5–10 år
Immateriella anläggningstillgångar	5–8 år
Egenutvecklade immateriella tillgångar	5–15 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	15 år
Beredskapsinventarier	3–15 år
Beredskapslager	Ingen avskrivning
Konst från Statens Konstråd	Ingen avskrivning

Utgångspunkten för avskrivningstiderna är nyttjandeperiod i stället för ekonomisk livslängd.

Persondatorer kostnadsförs eftersom nyttjandeperioden beräknas underskrida tre år och/eller anskaffningsvärdet underskrider 50 tkr.

Om det är uppenbart att en anläggningstillgång har en ekonomisk livslängd som överstiger fem år beslutas avskrivningstiden för den tillgången särskilt.

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta sker per den sista december.

6.5.4 Redovisningsprinciper – anslag 1:26 ap.1 Slakterikontroll

Livsmedelsverket tilldelas årligen ett anslag för nedsättning av avgifterna för kontroll av slakterier och vilthanteringsanläggningar. Från och med 1 januari 2024 infördes ett nytt avgiftssystem med fasta avgifter och ändrade villkor för anslag 1:26.

Anslagsposten får användas för utgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet gällande slakterier och vilthanteringsanläggningar som inte täcks av avgifter som tas ut i enlighet med artikel 19.1 b i förordning (EU) 2017/625. Under år 2024 har 72% av kostnaderna finansierats med anslag.

Slakterier och vilthanteringsanläggningar har haft möjlighet att få stöd för nationella kontrollprogrammet för salmonella. Om stöd beviljas har avgifterna minskats genom beslut om stöd i avgiftsbeslutet. Stödet har redovisats som en transferering på anslaget. Intäkten av avgift inom avgiftsområdet nationella kontrollprogram redovisas utan minskning av avgift.

Anslaget har också använts till att ge stöd av avgiften för godkännande av slakteri- och vilthanteringsanläggningar med en liten produktion. Avgiften har redovisats inom avgiftsområdet kontroll av slakterier och VHA, och stöd för minskning av godkännandeavgift har redovisats som stöd genom transferering på anslaget.

6.6 Ersättningar och andra förmåner

Insynsrådet	Ersättning (kr)	Råds- och styrelseuppdrag i andra statliga myndigheter samt aktiebolag
Mikael Bäckström	3 800	Styrelseledamot i Länsförsäkringar Jönköping
Johanna Hornberger	3 800	Inga andra uppdrag
Claes Johansson	-	Ordförande i Hagainitiativets ekonomiska förening Medlem av valberedningen för KRAV:s styrelse
Kerstin Johansson	3 800	Inga andra uppdrag
Anna Olofsson	3 800	Inga andra uppdrag
Sofia Skönnbrink	5 700	Ledamot i SVA:s insynsråd
Ulrika Årehed Kågström	5 700	Ordförande för Kulturrådet Ledamot i regeringens rådgivande grupp för Life Science

Ledande befattningshavare	Ersättning (kr)	Råds- och styrelseuppdrag i andra statliga myndigheter samt aktiebolag
Annica Sohlström, generaldirektör	1 571 722 exkl förmåner 1 580 663 inkl förmåner	Inga andra uppdrag
Förmånsvärde förmånsbil*	Nettoavdrag -55 269 Bilförmån 2 091	

*I september gjordes avtalet för förmånsbilar för generaldirektörer om. Till och med september har generaldirektören endast ett nettolöneavdrag. Från och med oktober har generaldirektören både ett nettolöneavdrag och ett förmånsvärde. Nettoavdraget är det sammanlagda avdraget för hela 2024. Bilförmånen är det totala förmånsvärdet för hela 2024.

6.7 Noter

(belopp anges i tusen kronor)

Not 1 - Intäkter av anslag	2024	2023
Intäkter av anslag enligt resultaträkningen	579 244	373 258
Anslagsmedel som transfereras	69 107	79 331
Anslagsfinansierade infrastrukturella investeringar bokförda mot statskapital	10 175	9 581
Minskning av semesterlöneskuld intjänad före år 2009	225	213
Utgifter enligt anslagsredovisningen	**658 750**	**462 383**

Summa "Intäkter av anslag", enligt resultaträkningen, skiljer sig från summa "Utgifter" i tabellen anslagsredovisning.

Skillnaden beror på transfereringar, inköp av beredskapstillgångar samt minskning av semesterlöneskulden som intjänats före år 2009. De sistnämnda posterna redovisas utgiftsmässigt i anslagsredovisningen, men redovisas inte som intäkt av anslag. Transfereringar redovisas i ett eget avsnitt.

Not 2 - Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2024	2023
Intäkter av avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen*	836	4 023
Offentligrättsliga avgiftsintäkter**	147 954	259 156
Uppdragsverksamhet	13 877	16 848
Intäkter av tjänsteexport	4 761	4 930
Övriga intäkter	1 142	1 163
Intäkter av andra ersättningar***	3 373	655
Summa	**171 944**	**286 775**

* Årets intäkter är lägre än föregående år, vilket beror på att det 2023 anordnades en nationell kontrollkonferens.
** Lägre intäkter 2024 än föregående år beror på införande av nytt avgiftssystem med fasta avgifter för kontroll.
*** Högre intäkter 2024 än föregående år beror på att från och med 1 januari 2024 infördes ett nytt avgiftssystem med fasta avgifter och ändrade villkor för anslag 1:26 ap1. Med anledning av det upprättades det 2023 ett prelimärt avgift- och stödbeslut för december 2023. Vid upprättandet av de faktiska avgiftsbesluten 2024 för december 2023 medförde det en skillnad om 2 400 tkr som har bokats som en intäkt 2024.

Not 3 - Intäkter av bidrag	2024	2023
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	12 250	26 269
Kammarkollegiet	8 658	8 796
Vinnova	2 849	5 011
Tillväxtverket	2 613	2 300
Kemikalieinspektionen	1 617	2 221
Totalförsvarets forskningsinstitut	1 096	954
Folkhälsomyndigheten	806	591
Sveriges lantbruksuniversitet	532	483
Statens veterinärmedicinska anstalt	444	628
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	369	1 194
Göteborgs universitet	223	492
Karolinska institutet	196	615
Arbetsförmedlingen	174	193
Naturvårdsverket	67	346
Transportstyrelsen	14	16
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	0	2 844
Statens jordbruksverk	0	151
Statens tjänstepensionsverk	0	129
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	0	1
Summa bidrag från myndigheter	**31 907**	**53 234**
EURL	4 019	3 618
EU/Prevent	301	66
EU/EJP One Health	0	9
EU/Ge stöd i förhandling	0	3
EFSA/Focal point	2 968	2 158
EFSA/Risk Ranking	0	166
Summa bidrag från EU	**7 289**	**6 021**
Nordiska Ministerrådet	1 457	999
Chalmers tekniska högskola	26	32
Veterinärinstitutet Norge	20	0
Stiftelsen för strategisk forskning	0	110
NKMT	0	4
Svenskt Vatten	0	-29
Summa övriga bidrag	**1 503**	**1 117**
Summa bidrag	**40 699**	**60 371**

Not 4 - Finansiella intäkter	2024	2023
Valutakursvinst	111	148
Övriga finansiella intäkter	16	3
Summa	**127**	**152**

Not 5 - Kostnader för personal	2024	2023
Lönekostnader, exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier m.m.*	-373 695	-350 576
Arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-194 993	-174 215
Övriga personalkostnader	2 335	931
Summa	**-566 353**	**-523 861**

* Av dessa kostnader är 410 tkr arvoden (481 tkr 2023). Antal anställda på myndigheten har ökat med 12 personer, och medelantalet anställda med 13 personer mellan åren, vilket tillsammans med den årliga lönerevisionen förklarar de ökade kostnaderna för personal.

Not 6 - Övriga driftskostnader	2024	2023
Konsulttjänster*	-57 429	-52 614
Kostnader för forskningsuppdrag (provtagning, labbanalyser m.m.)	-16 476	-15 268
Datatjänster	-21 682	-16 519
Resekostnader	-14 753	-14 044
Post- och teletjänster	-1 867	-2 409
Befarade och konstaterade kundförluster**	-16 071	-2 742
Befarat skadestånd***	-2 000	0
Övriga driftskostnader****	-36 751	-31 669
Summa	**-167 028**	**-135 265**

* Kostnader för konsulttjänster avser främst arbete inom IT-projekt.
** Under 2023 inledde ett slakteri konkurs och avgiftsintäkter bokfördes som befarad kundförlust, belopp om 2 200 tkr. Under 2024 har Livsmedelsverket upprättat nya beslut avseende överklagade beslut för kontroll av livsmedelsanläggningar gällande 2018. Besluten för 2018 blev felaktiga på grund av felaktig hantering av det tillfälliga torkastöd som betalades ut under samma år. I och med detta har Livsmedelsverket gjort en nedskrivning av avgifterna för 2018 om 15 000 tkr. Under 2024 har Livsmedelsverket upprättat nya beslut avseende överklagade beslut för kontroll av livsmedelsanläggningar gällande 2019. Under 2020 gjordes en nedskrivning om 19 300 tkr avseende år 2019, varav 17 922 tkr har bokförts som konstaterad kundförlust under 2024.
*** Skadeståndsärende som ligger hos Justitiekanslern.
**** Övriga driftskostnader har ökat jämfört med föregående år främst på grund av en ökad omsättning och uppbyggnad av det civila försvaret.

Not 7 - Finansiella kostnader	2024	2023
Räntekostnader på räntekonto i Riksgälden*	-32 925	-28 610
Övriga finansiella kostnader	-107	-566
Summa	**-33 032**	**-29 176**

* Livsmedelsverket har ett stort negativt saldo på räntekontot på grund av överklagade avgifter. Av 2024 års räntekostnader avser 26 445 tkr (23 800 tkr år 2023) de överklagade avgifterna.

Not 8 - Erhållna medel för finansiering av bidrag	2024	2023
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag*	69 107	79 331
Summa	**69 107**	**79 331**

* Minskningen av erhållna medel 2024, se kommentarer not 9.

Not 9 - Lämnade bidrag	2024	2023
Slakterikontroll 1:26, ap.1*	-7 983	-66 156
Pilotprojekt investeringsprogram**	-40 966	0
Utomstatliga labb för trikin- och cesiumanalyser***	-8 972	-9 197
Statliga myndigheters labb för trikin- och cesiumanalyser***	-4 836	-2 608
Statliga myndigheter****	-1 350	-1 370
Statliga myndigheter avseende matsvinn	-2 000	0
Projektstöd FOI	-3 000	0
Summa	**-69 107**	**-79 331**

* Från och med 1 januari 2024 infördes ett nytt avgiftssystem och ändrade villkor för anslag 1:26 ap.1. Livsmedelsverket upprättade med anledning av det ett preliminärt avgift- och stödbeslut för december 2023 och därmed redovisades stöd om 6 000 tkr för nedsättningen av avgifter på 2023. Under 2024 upprättades faktiska avgift- och stödbeslut avseende december 2023, varav 3 600 tkr användes för stöd. De kvarvarande 2 400 tkr har bokförts som en intäkt av andra ersättningar
**Lämnade bidrag till kommuner och regioner avseende investeringsprogram för livsmedel, dricksvatten och avlopp.
*** Ingår i anslag 1:15 ap.2 för Livsmedelsstrategin. Livsmedelsverket får använda högst 15 000 tkr för ersättning till privatpersoner och registrerade jägare, för analyskostnader av förekomsten av trikiner eller cesium-137 i vildsvinskött. Ersättning för analyserna utbetalas till ackrediterade laboratorier som utför analysen.
**** Avser bidrag för kommunikationsinsatser i villdsvinspaketet inom Livsmedelsstrategin år 2024.

Not 10 - Årets kapitalförändring	2024	2023
Resultat avgiftsfinansierad verksamhet*	-49 600	-34 098
Avskrivningar infrastrukturella investeringar, Anslag 1:14 ap.1	-1 041	-139
Överskott/Underskott bidragsverksamhet	60	4
Summa	**-50 580**	**-34 233**

* Se tabell 15

Not 11 - Balanserade utgifter för utveckling	2024-12-31	2023-12-31
Ingående anskaffningsvärde	183 130	136 407
Årets anskaffade immateriella anläggningstillgångar	33 473	52 422
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde*	0	-5 700
Utgående anskaffningsvärde	**216 603**	**183 130**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-78 567	-72 750
Årets avskrivningar	-12 505	-5 818
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	0
Utgående ack avskrivningar	**-91 072**	**-78 567**
Summa bokfört värde	**125 531**	**104 562**

* Efter genomlysning av ett stort utvecklingsprojekt gjordes bedömningen att kostnader på totalt 5 700 tkr är att betrakta som kostnader kopplat till förstudie. Dessa kostnader har utrangerats 2023 och i stället kostnadsförts.

Not 12 - Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2024-12-31	2023-12-31
Ingående anskaffningsvärde	6 395	6 395
Årets anskaffade rättigheter	0	0
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	0	0
Utgående anskaffningsvärde	**6 395**	**6 395**
Ingående ackumulerade avskrivningar*	-5 620	-5 027
Årets avskrivningar	-432	-593
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	0
Utgående ack avskrivningar	**-6 052**	**-5 620**
Summa bokfört värde	**343**	**775**

* En anläggning har avvikande avskrivningstid på 8 år.

Not 13 - Förbättringsutgifter på annans fastighet	2024-12-31	2023-12-31
Ingående anskaffningsvärde	20 931	20 931
Årets anskaffningar förbättringsutgifter annans fastighet	0	0
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	0	0
Utgående anskaffningsvärde	**20 931**	**20 931**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-4 184	-2 785
Årets avskrivningar	-1 399	-1 399
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	0
Utgående ack avskrivningar	**-5 584**	**-4 184**
Summa bokfört värde	**15 348**	**16 747**

Not 14 - Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2024-12-31	2023-12-31
Ingående anskaffningsvärde	118 761	117 138
Årets anskaffningar maskiner, inventarier, installationer m.m.	10 425	6 798
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	-2 880	-5 176
Utgående anskaffningsvärde	**126 306**	**118 761**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-73 093	-66 721
Årets avskrivningar	-9 281	-11 371
Årets utrangeringar - ack avskrivning	2 851	4 999
Utgående ack avskrivningar	**-79 523**	**-73 093**
Summa bokfört värde	**46 783**	**45 668**

Not 15 - Beredskapstillgångar*	2024-12-31	2023-12-31
Beredskapstillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	34 215	19 648
Årets anskaffningar**	8 051	14 566
Utgående anskaffningsvärde	**42 265**	**34 215**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-14 894	-13 663
Årets avskrivningar	-1 999	-1 231
Utgående ack avskrivningar	**-16 893**	**-14 894**
Summa bokfört värde	**25 372**	**19 321**
Beredskapslager		
Ingående anskaffningsvärde	0	0
Årets anskaffningar**	2 124	0
Utgående anskaffningsvärde	**2 124**	**0**
Ingående ackumulerade avskrivningar	0	0
Årets avskrivningar	0	0
Utgående ack avskrivningar	**0**	**0**
Summa bokfört värde	**2 124**	**0**
Totalt bokfört värde beredskapstillgångar	**27 496**	**19 321**

* Beredskapstillgångar utgörs bland annat av nödvattenutrustning som är till för att stödja kommunernas dricksvattenförsörjning vid akuta problem och övrig laboratorieutrustning.

Not 16 - Varulager och förråd	2024-12-31	2023-12-31
Trycksaker i lager	122	167
Förrådsartiklar i lager	522	423
Summa	**644**	**590**

Not 17 - Kundfordringar	2024-12-31	2023-12-31
Kundfordringar*	637 578	709 386
Summa	**637 578**	**709 386**

*Kundfordringar har minskat med 71 809 tkr jämfört med föregående år. Fakturerade kontrollavgifter har överklagats år 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 och 2023. Under år 2023 betalades en del av kundfordran avseende kontrollavgifter för år 2017 med 24 000 tkr. Under år 2024 har en del av kundfordran avseende kontrollavgifter för år 2018 inbetalats med 43 100 tkr. Under 2024 har nya beslut för kontrollavgifter avseende 2018 upprättats. Dessa blev felaktiga på grund av felaktig hantering av det tillfälliga torkastöd som betalades ut 2018. Detta medförde en kundförlust 2024 när de nya fakturorna upprättades med 15 000 tkr. Under 2024 har konkurser minskat kundfordran med 4 000 tkr.

Not 18 - Fordringar hos andra myndigheter	2024-12-31	2023-12-31
Kundfordringar hos andra myndigheter	3 051	6 261
Fordran Skatteverket avseende ingående moms	12 827	10 421
Fordran Skatteverket avseende skattekonto	16	50
Summa	15 894	16 732

Not 19 - Periodavgränsningsposter	2024-12-31	2023-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetald hyra	10 359	10 217
Övriga förutbetalda kostnader	7 505	5 395
Summa	**17 864**	**15 612**
Upplupna bidragsintäkter		
Upplupna bidragsintäkter från statliga myndigheter	99	303
Upplupna bidragsintäkter, övriga	3 483	3 329
Summa	**3 582**	**3 631**
Övriga upplupna intäkter		
Upplupna avgiftsintäkter, livsmedelsanläggningar*	61 762	18 143
Övriga upplupna intäkter	16	25
Summa	**61 778**	**18 167**
Summa periodavgränsningsposter	**83 225**	**37 411**

*Från och med 1 januari 2024 infördes ett nytt avgiftssystem och ändrade villkor för anslag 1:26 ap. 1. Livsmedelsverket upprättade med anledning av det ett preliminärt avgift- och stödbeslut för december 2023 och därmed redovisades stödet för nedsättningen av avgifter på 2023. Detta medförde att upplupna avgiftsintäkter avsåg netto av fordran och nedsättningsanslaget för december 2023. Under 2024 har nya beslut för 2018 upprättats. Dessa blev felaktiga på grund av felaktig hantering av det tillfälliga torkastöd som betalades ut under samma år. I och med detta har Livsmedelsverket bokat 34 600 tkr som en upplupen intäkt avseende 2018 på grund av den felaktiga hanteringen. Resterande del beror på avgiftssystem med efterhandsdebitering vilket medför att sista kvartalet 2024 faktureras först nästkommande år.

Not 20 - Avräkning med statsverket	2024-12-31	2023-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot inkomsttitel	-5	-1
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	5	1
Utgående balans	**0**	**0**
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans*	5 065	9 337
Redovisat mot anslag**	267 883	122 771
Redovisning av betalningar, anslag	-270 515	-127 043
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	**2 433**	**5 065**
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans*	-6 433	1 625
Redovisat mot anslag	390 867	339 612
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-388 770	-347 670
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Skuld avseende anslag i räntebärande flöde	**-4 336**	**-6 433**
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	963	1 176
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-225	-213
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	**738**	**963**
Summa avräkning med statsverket	**-1 165**	**-405**

* Ingående balansen 2023 har justerats med 12 220 tkr på grund av att ett anslag felaktigt redovisades som räntebärande anslag i stället för icke räntebärande anslag år 2021. Felaktigheten har korrigerats under 2023. Punkt ** har också påverkat den ingående balansen på icke räntebärande flöde.
** År 2022 erhöll Livsmedelsverket 10 000 tkr inom anslag 1:27 Civilt försvar, som felaktigt inte anslagsavräknades, men redovisades som fordran i icke räntebärande flöde. Korrigering har gjorts 2023. Investeringarna har i samband med korrigeringen finansierats med lån hos Riksgälden. I saldot för år 2023 ingår redovisat och anslagsavräknat stöd för nedsättning av avgifter för december 2023. Detta beror på att Livsmedelsverket från och med den 1 januari 2024 införde ett nytt avgiftssystem och att villkoren ändrades för anslag 1:26 ap.1. Livsmedelsverket upprättade med anledning av det ett preliminärt avgift- och stödbeslut för december 2023.

Not 21 - Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Saldot på räntekontot hos Riksgäldskontoret var per 2024-12-31 negativt på grund av överklaganden rörande kontrollavgifter. Se not 26.	0	0

Not 22 - Myndighetskapital	Statskapital	Balanserad kapitalförändring anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring bidragsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt Resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2023	9 833	1 436	-14 871	110	-34 233	-37 725
A. Ingående balans 2024	**9 833**	**1 436**	**-14 871**	**110**	**-34 233**	**-37 725**
Föregående års kapitalförändring	-139	0	-34 098	4	34 233	0
Anslag för infrastrukturella investeringar	10 175	0	0	0	0	10 175
Årets kapitalförändring	0	0	0	0	-50 580	-50 580
B. Summa årets förändring	**10 036**	**0**	**-34 098**	**4**	**-16 347**	**-40 405**
C. Utgående balans 2024	**19 869**	**1 436**	**-48 968**	**114**	**-50 580**	**-78 129**

Not 23 - Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	2024-12-31	2023-12-31
Ingående avsättning	211	117
Årets pensionskostnad	579	280
Årets pensionsutbetalningar	-236	-187
Utgående avsättning	**553**	**211**

Not 24 - Övriga avsättningar	2024-12-31	2023-12-31
Avsättning för lokalt omställningsarbete		
Ingående avsättning	4 907	3 902
Årets förändring	313	1 004
Utgående avsättning lokalt omställningsarbete*	**5 219**	**4 907**
Avsättning för skadestånd		
Ingående avsättning	0	0
Årets förändring	2 000	0
Utgående avsättning skadestånd	**2 000**	**0**
Summa övriga avsättningar	**7 219**	**4 907**

* Under år 2025 bedöms ca 1 500 tkr av avsättningen att regleras.

Not 25 - Lån i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	249 500	200 000
Utnyttjad låneram	192 370	165 492
Ingående balans	165 492	117 902
Årets amorteringar	-30 622	-12 914
Under året nyupptagna lån	57 500	60 504
Utgående balans	**192 370**	**165 492**

Not 26 - Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Beviljad räntekontokredit enligt regleringsbrev är 840 000 tkr. Totalt 668 792 tkr har använts som en följd av överklaganden rörande kontrollavgifter. Under 2024 har kundfordringar avseende 2018 reglerats med 43 100 tkr. Räntekostnader hänförliga till överklagandena om totalt 26 445 tkr har belastat räntekontot under 2024.	668 792	695 012

Not 27 - Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2024-12-31	2023-12-31
Diverse kortfristiga skulder till statliga myndigheter inklusive leverantörsskulder	9 808	8 031
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	9 711	8 923
Premier avtalsförsäkringar	-6	0
Mervärdesskatt	1 096	833
Summa	**20 609**	**17 787**

Not 28 - Övriga kortfristiga skulder	2024-12-31	2023-12-31
Personalens preliminärskatt	8 221	7 749
NMR Sekretariat	1 537	0
Övriga kortfristiga skulder	75	158
Summa	**9 833**	**7 907**

Not 29 - Periodavgränsningsposter	2024-12-31	2023-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna löner och semesterlöner inkl. soc. avg.	48 417	49 978
Övriga upplupna kostnader	8 668	1 199
Summa	**57 085**	**51 177**
Oförbrukade bidrag		
Oförbrukade bidrag, myndigheter	14 413	15 538
Oförbrukade bidrag, övriga	3 504	842
Summa	**17 917**	**16 380**
Oförbrukade bidrag, myndigheter		
Beräknas förbrukas		
- inom tre månader	1 682	1 483
- mer än tre månader till ett år	6 401	9 156
- mer än ett år till tre år	1 957	2 228
- mer än tre år	4 373	2 672
Summa	**14 413**	**15 538**
Summa periodavgränsningsposter	**75 002**	**67 557**

Not 30 - Anslagsredovisning, avvikelser årets tilldelning

Anslag 1:15 ap.2 Konkurrenskraftig livsmedelssektor – del till Livsmedelsverket, finansierar analyser inom vildsvinsprogrammet. Utfallet är beroende av antal nedlagda vildsvin, vilket påverkar antalet analyser inom vildsvinsprogrammet.

Anslag 1:26 ap.1 Slakterikontroll - Anslaget gjordes om 2024 vid införandet av fasta avgifter för att täcka kostnader som inte täcks av fasta avgifter inom slakterikontrollen. Myndigheten hade budgeterat för en lägre anslagstilldelning med anledning av att anslaget skulle göras om till ett räntebärande anslag och därmed minskas. Från och med 1 januari 2024 infördes ett nytt avgiftssystem och ändrade villkor för anslag 1:26 ap.1. Livsmedelsverket upprättade med anledning av det ett preliminärt avgift- och stödbeslut för december 2023 och därmed redovisades stöd om 6 000 tkr för nedsättningen av avgifter på 2023. Under 2024 upprättades faktiska avgift- och stödbeslut avseende december 2023, varav 3 600 tkr användes för stöd. De kvarvarande 2 400 tkr har bokförts som en intäkt av andra ersättningar. Myndigheten har förbrukat 166 898 tkr 2024 och har därmed ett anslagssparande om 12 939 tkr till 2025.

Anslag 1:27 ap.1 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet - beviljat anslag avser olika uppdrag inom civilt försvar. Ingen avvikelse under år 2024.

7 Fastställande av årsredovisning 2024

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Uppsala 18 februari 2025

Annica Sohlström

Generaldirektör

Livsmedelsverket